

Η ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΑΡΙΘΜ 4. — Δεκέμβριος 1841. — ΤΟΜ. Α'

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

(Συνέχ. ἀπὸ Σελ. 67. Αριθμ. 3.)

Προλαβόντως ἀνεφέραμεν (σελ. 6.) ὅτι, κατὰ τὸ μεταξὺ τοῦ Σόλωνος καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου χρονικὸν διάστημα, ἡ Ἑλληνικὴ Φιλολογία ἐφθασεν εἰς τὸν ὑψιστον βαθμὸν τῆς τελειότητός της. Ἀφοῦ ὁμως ἡ ἐλευθερία καὶ ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος ἐξέπνευσεν εἰς τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας, καὶ ἡ Φιλολογία αὐτῆς ἤρχισε νὰ παρακμάζη, καὶ βαθμηδὸν νὰ ἐκπίπτη ἀπὸ τὴν λαμπρότητά της. Ἡ ἐπαυξάνουσα πολυτέλεια, καὶ ἡ ἀχώρητος ἀπὸ αὐτὴν ἠδυπάθεια καὶ ῥαθυμία τοῦ λαοῦ, καθὼς προσέτι καὶ αἱ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου διάφοροι πολιτικαὶ μεταβολαὶ ὑπῆρξαν αἱ κυριώτεραι αἰτίαι τῆς παρακμῆς ταύτης. Ὅτε δὲ ἀκολούθως οἱ Ἕλληνας ἐγειναν λάφυρον τῆς Ῥωμαϊκῆς φιλοδοξίας εἰς τὴν πτώσιν τῆς Κορίνθου, καὶ ὀλίγον μετὰ ταῦτα αἱ Ἀθῆναι λεηλατηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Σύλλα, ἐστερήθησαν τὰς ἀποθήκας τῶν γνώσεων καὶ τεχνῶν, ἡ Ἑλλὰς (θεωρουμένη εἰς τὸ ἐξῆς ὡς ἀσήμαντος ἐπαρχία τῆς Ῥωμαϊκῆς μεγαλειότητος) ἐπαυσε πλῆρον τοῦ νὰ ἦναι καθέδρα τῆς Φιλολογίας, καὶ τελευταῖον οἱ Ἕλληνες διαμένοντες ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν ξένων καὶ τὴν οἰκιακὴν των διαφθοράν, ἔχασαν πρὸ τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν φυσικὴν αὐτῶν ἀγχινοίαν καὶ εὐφυΐαν, καθὼς καὶ τὸν εἰς τὰς μαθήσεις ἐνθουσιασμόν των. — Εἰς τὸ ἀπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου (336 πρ. Χρ.) μέχρι τῆς πτώσεως τῆς Κορίνθου (146) διάστημα ἐμπεριλαμβάνεται ἡ τετάρτη ἐποχὴ τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας· εἰς τὸ ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς Κορίνθου, μέχρι τῆς Θεμελιώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως (325 ἄ. Χρ.) ἡ πέμπτη αὐτῆς ἐποχὴ, καὶ εἰς τὸ ἀπὸ

τῆς ἐποχῆς ταύτης μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἡ ἕκτη καὶ τελευταία.

Ἀπότου ἡ Φιλολογία ἤρχισε νὰ παρακμάζη, φαίνεται ὅτι ἔπαυσε πλέον ἀπὸ τοῦ νὰ ἴηαι Ἑλληνική, οὐχὶ διότι οἱ Ἕλληνες δὲν ἦσαν πλέον αὐτόνομοι, ἀλλὰ διότι προπάντων καὶ ἄλλαι χῶραι, ἔξωθεν τῆς Ἑλλάδος, ἤρχισαν νὰ δίδωνται εἰς τὴν Φιλολογίαν. Τὰ γράμματα καλλιεργοῦντο ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν Ῥόδον, τὴν Πέργαμον καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ αἱ Ἀθῆναι ἔπαυσαν τοῦ νὰ ἴηαι ἡ μητρόπολις τοῦ Φιλολογικοῦ κόσμου, μὴ ὅλον ὅτι, καὶ ἐπὶ πολὺ μετὰ τὴν εἰς τοὺς Ῥωμαίους ὑποταγὴν τῆς τὰ σχολεῖα αὐτῆς ἡνθου μεγάλης, καὶ ἐφοίτων πανταχόθεν ἄπειροι νέοι πρὸς τελειοποίησιν. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦτο ἀκόμη εἶχεν ἀντιζήλους. Ἡ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἀδριατικοῦ κειμένη Ἀπολλωνία διαφημιζέτο ὡς καλλιεργοῦσα τὴν Ἑλληνικὴν Φιλολογίαν, καὶ ἐτιμᾶτο ὡς ἡ χῶρα ἔνθα ὁ Αὐγουστος ἐτελείωσε τὰς σπουδὰς του. Ἡ ἐν τῇ Γαλλίᾳ Μασσαλία (ἀποικία τῶν Φωκαέων) ὀλίγον τι μετὰ ταῦτα διεφημίσθη ἔτι μᾶλλον διὰ τὰ ἐπιστημονικά τῆς σχολεία. Εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, τὴν Βηρυττὸν καὶ τὴν Ἐδεσσαν ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἡνθεῖ μετὰ Χριστόν. (*)

(*) Σημειώτεον ὅτι ἡ γῆραις καὶ χρῆσις τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐπεκτάθη μὲν ὡς κατὰ κράτος τοῦ Ἀλεξάνδρου. Πολλοὶ πόλεις ἐκτίσθησαν ὑπ' αὐτοῦ, κυρίως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων οἰκοῦμαι. Ὀλίγον τι πρὸ Χριστοῦ ἡ γλῶσσα ἔγινε κοινὴ εἰς τὴν Παλαιστίνην καὶ αὐτοὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἀκόμη ἠναγκάζοντο νὰ τὴν ἐλάτουν ὡς γλῶσσαν τῆς αἰχῆς εἰς τὰς ἀνατολικὰς χῶρας. Τὴν δὲ μεγάλην αὐτῆς διάδοσιν μαρτυροῦσιν ὅλοι οἱ Ῥωμαῖοι Συγγραφεῖς, ἐξ ὧν μάλιστα ὁ Κικέρων λέγει *Græca leguntur in omnibus fere gentibus*. Καὶ ὅταν δὲ ἡ Ῥωμαϊκὴ κυβέρνησις μετεφέρθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ μὴ ὅλον ὅτι εἶχον προσπαθῆσαι νὰ εἰσαγάγῃσι κυρίως τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, δὲν ἐπίτυχον τοσοῦτον. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (ἀρχὴς κατὰ τὴν ἔκτ. ἑκατοστ.) ἠναγκάσθη νὰ δημοσιεύσῃ τὰ Ἰουστινιανῶν τῆν Παρθέκτην καὶ τὸν κώδικά του καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν γλῶσσαν, μὴ ἔνοσμένης καλῶς τῆς δευτέρας. Κατὰ τὴν 14. ἑκατονταετηρίδα ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐπεκτάθη καὶ μέχρι τῆς Νουβίας καὶ Ἀβουσινας.

Ἵσθεῖλομεν νὰ σημειώσωμεν ὅτι κατὰ τὰς τελευταίας ἐποχὰς τῆς Ἑλληνικῆς Φιλολογίας πολλοὶ βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορες ἔδωσαν χεῖρα βοηθείας εἰς αὐτὴν, καὶ ἐπροσπάθησαν νὰ τὴν ἀναγάγῃσιν εἰς τὸν πρῶτον αὐτῆς βαθμόν. Τινὲς ἐκ τῶν πρώτων εἰς Ἀλεξάνδρειαν Πτολεμαίων, καὶ μάλιστα ὁ Φιλάδελφος, ἐνεψύχωσαν μὲν ὡς τὰς τέχνας καὶ τὴν Φιλολογίαν. Εἰς τὴν Πέργαμον ἀκόμη ὁ Ἀτταλος καὶ Εὐμένης ἐπροσπάθησαν μὲν ὡς νὰ ἐπεκτείνωσι τὰς μαθήσεις. Καὶ μεταξὺ δὲ τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης ἦσαν προστάται τῆς Ἑλληνικῆς Φιλολογίας. Ἐπὶ τῶν Ἀντωνίνων ἡ Ἑλληνικὴ καὶ Ῥωμαϊκὴ Φιλολογία εἶχον διαλάμψει κατὰ τι, καὶ ὁ Ἀθρήλιος Ἀντωνῖνος μάλιστα συνήργησε μὲν ὡς εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς φιλοσοφίας, καὶ ἐπὶ τούτῳ ἔδωκε καὶ διάφορα προνόμια εἰς τὰς Ἀθῆνας. Ἰουλιανὸς ὁ παραβάτης καλλιέργει καὶ ἐπροστάτευεν ἀκόμη τὴν Ἑλληνικὴν Φιλολογίαν, καὶ λέγεται ὅτι ἀνήγειρεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὴν βασιλικὴν λεγομένην στοάν, ἔνθα ἔκειτο λαμπρὰ Βιβλιοθήκη, καὶ ἔνθα συνεστήθη εἰδὸς τι γυμνασίου διὰ τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας.

Ἐν δὲ ἀπὸ τὰ ὅσα ἐτάχονον τὴν ἐξ ὀλοκλήρου πτώσιν τῆς Ἑλληνικῆς Φιλολογίας εἶναι καὶ ἡ κατὰ τὸ 529 συμβῆσα κατάπαυσις τῶν ἐν Ἀθῆναις σχολείων. Τὰ σχολεῖα ταῦτα ἤκμασαν ἐκ τῶν χρόνων τοῦ Σωκράτους καὶ Πλάτωνος, καὶ εἰς αὐτὰ οἱ ἀξιολογώτεροι φιλόσοφοι καὶ ῥήτορες ἐδίδαξαν πολλοὺς μαθητάς. Ὑπέθαλον δὲ κυρίως τὰ σχολεῖα ταῦτα τὸν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Φιλολογίαν καὶ τὴν Φιλοσοφίαν ζήλον. Ὅτε αἱ Ἀθῆναι ὑπετάχθησαν εἰς τὴν Ῥώμην, κατὰ τι διεκόπησαν καὶ αὐτὰ, ἀλλ' ἀκολούθως ὑπεστηρίχθησαν θερμότερον ὑπὸ πολλῶν αὐτοκρατόρων Ῥωμαίων. Εἰς τὴν ἀξιοθρήνητον δὲ κατάπαυσιν αὐτῶν πολλοὶ τῶν Φιλοσόφων, ἐξ ὧν καὶ ὁ Δαμάσκιος καὶ ὁ Σιμπλίκιος, ἠναγκάσθησαν ν' ἀφήσωσι τὰς Ἀθῆνας, καὶ νὰ καταφυγῶσιν εἰς τὸν Χοσρόην, βασιλεῖα τῆς Περσίας. — Καὶ ἡ

ἀπώλεια δὲ καὶ φθορά, πολλῶν χειρογράφων, (*) καὶ ὡς καὶ διάφορα κατὰ καιροὺς πολιτικὰ συμβάματα ἀπενέκρωσαν ὅλως διόλου τὴν Ἑλληνικὴν Φιλολογίαν, μᾶλλον δὲ διέμενον ἀμυδροὶ τινες λύχοι αὐτῆς μέχρι τῆς ΙΔ' ἑκατονταετηρίδος, οἵτινες καὶ κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως περάσαντες εἰς τὴν Ἰταλίαν, συνεισέφερον εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῶν γραμμάτων καὶ τὴν σπουδὴν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς τὴν Δύσιν.

Εἰς τὰς χεῖρας τῶν νέων Ἑλλήνων μένει ἤδη ν' ἀνάξωσι πάλιν τὴν φιλολογίαν των εἰς τὸν ὅποιον ἔχαιρε τὸ πάλαι βαθμὸν.

(ἔπεται συνέχεια).

ΑΙ ΠΕΡΙ ΓΑΜΟΥ ΣΥΝΗΘΕΙΑΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΛΑΩΝ.

(Συνεχ. ἀπὸ σελ. 73, καὶ τέλος.)

Μεταξὺ τῶν λατρευτῶν τοῦ Βράμα συνειθίζουσι πρῶτον ν' ἀνάπτωσι πῦρ ἀναμέσον τῶν συζύγων, ὡς σημεῖον ἀκαταπαύστου ἀγάπης, καὶ ἀκολούθως καὶ οἱ δύο νεόνυμφοι δίνονται μὲ μεταξωτὴν τινα ταινίαν, σημαίνουσαν τὴν ἀδιάλυτον ἔνωσίν των. Τελευταῖον δὲ θέτεται μεταξὺ αὐτῶν διπλωμένον φόρεμα διὰ σημεῖον τοῦ ὅτι πρὸ τοῦ γάμου δὲν ὑπῆρχεν οὐδεμία οἰκειότης. — Μεταξὺ τῶν Κινέζων (ὡς καὶ τῶν Βουδιστῶν) αἱ γυναῖκες ἀγοράζονται τρόπον τινὲ, πλὴν οἱ γάμοι ἐορτάζονται μὲ μεγαλοπρέπειαν. Ὁ γαμβρὸς βλέπει κατὰ πρῶτον ἤδη τὴν νύμφην φερομένην ἐνώπιόν του ὑπὸ τῶν συγγενῶν αὐτῆς, μετὰ λαμπάδων καὶ κυμβάλων, καὶ ἐντὸς κεκλεισμένου τινὸς φορείου. Ἀκολούθως δὲ ἀφοῦ προσκυνῆσῃ αὐτὴ τετράκις εἰς τὸν ἐφέστιον Θεὸν Τιέν, εἰσέρχεται εἰς τὸν μέγαν θάλαμον, ἐνθα γίνεται λαμπρὸν συμπόσιον, τὸ ὅποιον καὶ τελειώνει τὸν γάμον. — Εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, οἱ νυμφεῖοι προπορεύονται ἐπὶ ἀμαξίου συρομένου ἀπὸ τέσσαρας βόας εἰς τὴν γαμικὴν

(*) Ὅρα Δείψαα τῆς Ἑλληνικ. Φιλολογ. εἰς τὴν ἀκόλουθον σελίδα τοῦ Περιδικῆ.

σκηνὴν θετομένην ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ λόφου. Ἀκολούθως δὲ γίνεται ἡ τελετὴ εἰς τὸ θυσιαστήριον τοῦ Θεοῦ τῶν γάμων μὲ κεφαλὴν κυνὸς, ὡς σημεῖον τῆς ὀφειλομένης πίστεως.

Οἱ λατρευταὶ τοῦ πυρὸς εἰς τὸ Καβούλ — βελουδι-στὰν καὶ εἰς τὴν Περσίαν ἔχουσιν εἰς ὑψηλοτάτην τιμὴν τὸν γάμον. Συχνάκις οἱ γονεῖς μνηστεύουσι τὰ τέκνα των, διετῆ ἔτι ὄντα, πλὴν δὲν δύνανται νὰ τὰ νυμφεύσωσι ποτὲ πρὸ τῶν ἑννέα ἐτῶν. Προηγούνται δὲ τῆς τελετῆς τοῦ γάμου διάφοροι καθαρισμοὶ, καὶ ἔπονται λαμπρὰ συμπόσια. Ἡ δ' εὐλογία αὐτῶν γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, καὶ ἐπαναλαμβάνεται τὸ μεσονύκτιον. Ἐν τούτοις δ' ὁ ἱερεὺς ἰστάμενος μεταξὺ ἀγγείων ῥύζιου καὶ διαφόρων καρπῶν, διαχύνει ἐξ αὐτῶν εἰς τοὺς νεονύμφους, ὡς σημεῖον πολυτεκνίας. Μετὰ τὸ μεσονύκτιον δὲ, ὁ μὲν νυμφίος ἔφιππος, ἡ δὲ γυνὴ ἐπὶ ἀμαξίου, διέρχονται τὴν πόλιν μετὰ λαμπάδων καὶ μουσικῶν ὀργάνων, οἱ δὲ συγγενεῖς καὶ φίλοι αὐτῶν κάμνουσι διαφόρους φωτοχυσίας καὶ θορύβους πρὸς ἐνδειξιν τῆς εὐνοίας των.

Οἱ Λάππωνες, οἱ Σαμοιῆδαι, καὶ ἄλλοι λαοὶ κάτοι-κοι τοῦ τελευταίου μεσημβρινοῦ, κάμνουσι τὸν γάμον μὲ λαμπρὰς θυσίας, προσφέροντες εἰς τοὺς ἐφεστῖους Θεοὺς μεγάλην τινα κεφαλὴν ἰχθύος, περιτετυλιγμένην εἰς ἔντερα καὶ νεῦρα τοῦ ῥήνου. Ἡ δὲ νύμφη ἴσταται εἰς τὸ μέσον τῶν Θεῶν τούτων κεκαλυμμένη μετὰ δέρματος προβάτου ἢ ῥήνου, καὶ ἔχουσα ἐξ εἰκόνας κρεμαμένας περὶ τὸν τράχηλον αὐτῆς, αἵτινες τὴν σύρουσι σχεδὸν εἰς τὴν γῆν. Ὅτε δὲ μετὰ τὸ τέλος τῆς ὑπὸ τοῦ ἱερέως συνήθους εὐλογίας, ἐπιστρέφουσιν εἰς τὸν οἶκον, γραῖά τις πρὸ παντὸς ἄλλου φέρουσα τὴν κεφαλὴν τοῦ ἰχθύος, θέτει αὐτὴν ἐνώπιον τῆς καλύβης, ἐνθα τὴν καταπατῶσιν οἱ παρόντες, καὶ αὕτη τέλος τὴν ρίπτει εἰς τὸ πῦρ.

Εἰς τοὺς Ὀττεντότους ὁ γαμβρὸς συνειθίζει ν' ἀλείφεται μὲ πάχος βοῦς, καὶ νὰ ραντίζηται τὸ σῶμα μ'

ἐρυθρῶν κόριν, καθήμενος εἰς τὸ μέσον τῆς ὀμηγύρεως Ὁ δὲ Ἱερεὺς τελῶν τὴν τελετὴν τοῦ γάμου ῥαντίζει οὐ μόνον τοὺς νεονύμφους, ἀλλὰ καὶ ἅπαντας τοὺς παρακαθήμενους μὲν ἄνθρωπον τι τὸ ὅποιον ἀνήκει μᾶλλον νὰ σιωπήσωμεν. — Ἡ χήρα δὲν δύναται νὰ μεταῦπανδρευθῆ μεταξὺ αὐτῶν, εἰμὴ ἂν στέρξη πρότερον νὰ χάσῃ μέρος τοῦ δακτύλου τῆς δεξιᾶς χειρὸς.

Εἰς τὴν βόρειον Ἀμερικὴν μεταξὺ τῶν περιπλκνωμένων Ἰνδῶν, ἡ νύμφη φέρει παρεκτὸς τῆς συνήθους προικὸς δερμάτινον περιδέραιον, ἓνα λέβητα καὶ φάκελλον ξύλων, ἅτινα σημαίνουσιν ὅτι εἶναι δεσμευμένη πλέον, καὶ ὅτι εἰς αὐτὴν ἀνήκουσιν αἱ οἰκιακαὶ φροντίδες, καὶ τὸ νὰ προπαρασκευάξῃ τὰ ξύλα τοῦ πυρός.

Σημ. Αὗται εἶναι αἱ γενικώτεραι περὶ γάμου συνήθειαι διαφόρων λαῶν. Εἰς τὰ δεισιδαιμονικά δὲ ταῦτα ἔθιμα ἐκρίθη δύοκου περιττὸν νὰ συνευωδῶσι καὶ αἱ Χριστιανικαὶ ἱεροπραξίαι, καθ' ὅσον μάλιστα αὗται εἶναι γνωστῆ εἰς ὅλους μας.

ΠΕΡΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ.

(Σύγχ. ἀπὸ σελ. 70, καὶ τέλος.)

Τὸ τύπος ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τῆς λέξεως, καλεῖται εἰς τὴν Νομισματικὴν τὸ εἰς τὸ μέταλλον ἐντετυπωμένον σχῆμα οἰουδήποτε ἐμφύχου ἢ ἀψύχου ἀντικειμένου. Πολλὰ τῶν ἀρχαίων νομισμάτων εὐρίσκονται ἀνευ ἐπιγραφῶν, εἰς κἀνὲν ὅμως δὲν λείπει ὁ τύπος.

Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Νομισματοκοπείας πολλα μέταλλα εἶχον τύπον ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρου μόνον, τὸ δ' ἕτερον ἦτο κοῖλον, ὡς προεῖρηται (Σελ. 70). Μετ' ὀλίγον ἡ κοιλότης ἔλαβε μορφήν τινα, ἐκοσμήθη ἔπειτα μὲ σχήματα, καὶ τελευταῖον ἐκανονίσθησαν καὶ τὰ δύο μέρη τοῦ νομίσματος.

Οἱ τύποι τῶν Ἑλληνικῶν νομισμάτων ἦσαν κατ' ἀρχὰς ὀλόκληρα σχήματα ἀνδρῶν, ζώων, φυτῶν κτλ. Ἀκολούθως δ' εὐρίσκονται μόνον αἱ κεφαλαὶ τῶν θεῶν, τῶν ἡρώων καὶ τῶν περιφήμων ἀνδρῶν, καὶ τελευταῖον καὶ τῶν βασιλέων καὶ ἡγεμόνων.

Εἰς τὰ αὐτόνομα νομίσματα τὸ ἀντίθετον μέρος

συμφωνεῖ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, μὲ τὸ μέρος εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται ἡ κεφαλὴ. Οὕτως εἰς τὰ ἔχοντα κεφαλὰς τῶν θεῶν, εἰς τὸ ἀντίθετον μέρος εἶναι αἱ ἰδιότητες αὐτῶν, ἢ τὰ εἰς αὐτοὺς ἀπερωμένα ζῶα. Εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ Διὸς, π. χ. θίτται ὁ κεραυνὸς ἢ ὁ ἀετὸς· εἰς τὴν τοῦ Ἀπολλωνοῦ, τρίπους, ἢ λύρα, καὶ κλάδος δάφνης· εἰς τὴν τοῦ Ποσειδῶνος, τριτάνη· εἰς τὴν τῆς Ἀρτέμιδος, ἔλαφος ἢ κύων κτλ. Πόλις τινὲς ἔθεσαν ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῶν ἰδία αὐτῶν σημεῖα. Ἀρχαιότατα νομίσματα ἔχουσι τὴν γλαυκα μόνον, ἥτις δηλοῖ τὰς Ἀθήνας· εἰς τὰ νομίσματα τῆς Κνωσοῦ (πόλεως τῆς Κρήτης) παριστάνεται ὁ λαμβύρινθος κτλ. Ἄλλοι ἔκλεξαν ὡς τύπον τὰ προϊόντα τῆς γῆς των· οὕτω τὰ νομίσματα τοῦ Μεταπολίτου (εἰς τὴν Λουκανίαν ἐπὶ τοῦ Ἰαπωνίου κόλπου) ἔχουσι στάχυν, καὶ τὰ τῆς Κυρήνης, τὸ σίλφιον, (εἶδος φυτοῦ). Ἄλλοτε δ' εὐρίσκονται εἰς τὰ νομίσματα ἄλλα σημεῖα· οἱ Μακεδόνες π. χ. καὶ οἱ Βοιωτοὶ παρίστησαν τὴν ἀσπίδα των.

Οἱ Ῥωμαῖοι μετ' ἐπιγραφῶν εἰς τὰ νομίσματά των πλειοτέρας ἀλληγορίας καὶ σύμβολα παρὰ τοὺς Ἕλληνας, λαμβάνοντες σχεδὸν πάντοτε τοὺς τύπους των ἀπὸ τὰ ἀντικείμενα τῆς λατρείας των.

Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Νομισματοκοπείας δὲν φαίνονται εἰς τὰ νομίσματα οὔτε ἐπιγραφαί, οὔτε γράμματα, διὰ τὸ ὅποιον καὶ ἀγνοοῦμεν τὴν ἀληθῆ πατρίδα πολλῶν νομισμάτων τῆς ἀργαίότητος. Κατὰ τύχην εὑρέθησαν ὅμοια μ' ἐπιγραφάς, δι' ὧν ἠδυνήθησαν νὰ εὐρωσι τίνος πόλεως ἦσαν καὶ ἄλλα πολλά. Οὕτω π. χ. ἠγνοοῦντο ἐπὶ πολὺ τὰ μὲ σέλινον τετυπωμένα νομίσματα, ἀλλ' ἀφοῦ εὑρέθησαν ἕτερα ὅμοια μὲ γράμματα ΣΕΛΙ, ἐνόησαν ἀμέσως ὅτι ἦσαν νομίσματα τοῦ Σελινοῦντος.

Εἰς τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους εὐρίσκονται ἐνίοτε νομίσματα ἀνευ ἐπιγραφῆς, ἀλλὰ τοῦτο κυρίως ἐγένετο εἰς τὰς πόλεις αἵτινες εἶχον ἴδιον καὶ προσδιωρισμένον

τύπον. Οὕτως εἰς τὰ νομίσματα τῆς Κυρηναικῆς, φαίνεται μόνον τὸ σίλφιον, εἰς τὰ τῶν Θηβῶν, ἢ τῶν Βοιωτῶν ἀσπίς κτλ. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ ἐν Θράκῃ πόλις ΚΑΡΔΙΑ εἶχε τύπον Καρδιαν, ἢ 'ΡΟ'-ΔΟΣ, ῥόδον, ὁ ΣΕΛΙΝΟΥΣ, σέλινον, κτλ. Πολλὰ πόλεις ἕως, καὶ ἀρότου ἤρχισαν νὰ χαρίσσωσι νομίσματα, ἔθετον τὸ ὄνομα αὐτῶν, ἀλλὰ μὲν ὀλόκληρον, ἀλλὰ δὲ μόνον τὸ πρῶτον γράμμα ἢ τὴν ἀρχὴν τῆς λέξεως. Αἱ ἀπλοῦστεραι ἐπιγραφαὶ εὐρίσκονται εἰς τὰ νομίσματα τῶν δημοκρατιῶν καὶ τῶν πρώτων αἰώνων. Οταν αἱ πόλεις ἢ τὰ βασίλεια κλίνωσιν εἰς τὴν πτωσίαν των, γέμουσι τὰ νομίσματα αὐτῶν ἐκ διαφόρων ἐμφατικῶν καὶ κολακευτικῶν ἐκφράσεων.

Αἱ ἐπιγραφαὶ εἰς τὰ νομίσματα κυρίως θέτονται ἐξ ἀριστερᾶς πρὸς δεξιάν. Εἰς πολλὰ ἕως νομίσματα τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ἑστρούσκων, τῶν Σαμιτιῶν κτλ. κεῖνται αἱ ἐπιγραφαὶ καρκινουσιδῶς. Ἡ Βουστροφνηδὸν λεγομένη γραφὴ ἀπαντᾶται εἰς τὰ νομίσματα τῆς Νεαπόλεως, τῶν Κροτῶνων καὶ ἄλλων πόλεων.

Κατὰ τὰ ὅσα ἤδη ἀναφέραμεν περὶ τῆς Νομισματιστικῆς, ἢ Ἱστορίας αὐτῆς δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς πέντε ἐποχὰς προσδιοριζόμενας ἐκ τοῦ σχήματος τῶν νομισμάτων, τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τύπων.

Ἡ πρώτη ἐποχὴ ἀρχεται ἀπὸ αὐτὴν τὴν τέχνην καὶ τελευτᾷ μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Α'. Βασιλείως τῆς Μακεδονίας (450 πρὸ Χρ.) Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην δὲν μετεχειρίζοντο ἀκόμη τὸν χαλκὸν αἱ ἐπιγραφαὶ ἦσαν σύντομοι, καὶ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων δεικνύει ἀκόμη τὴν ἀρχαιότητά των. Τὰ νομίσματα δ' εἶναι στρογγύλα, ὀγκώδη, καὶ τὰ πλείοτερα ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους κοῖλα. Τὰ δὲ σχῆματα χονδροσιδῶς κατεσκευασμένα. Τῆς ἐποχῆς ταύτης εἶναι τὰ πρῶτα νομίσματα τῆς Αἰγίνης (ἐνθα ὑποθέτουσιν ὅτι ὁ Φεῖδων τὰ ἀρχαιότερα ἐνεχάραξε νομίσματα), οἱ Δαρειακοὶ (ἔχοντες σχῆμα τοξόου), καὶ τὸ πρῶτον νόμισμα τῶν Ἀθηναίων κτλ.

Ἡ δευτέρα ἐποχὴ προσδιορίζεται ἐκ τοῦ Ἀλεξάνδρου Α' καὶ τελευτᾷ μέχρι τῆς ἀρχῆς τῆς βασιλείας τοῦ Φιλίππου Β' (354 πρὸ Χρ.). Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὑπῆρξεν ὁ περίφημος ἀγαματοποιὸς Φειδίας, καὶ αἱ τέχναι ἤρχισαν ν' ἀνθῶσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τὰ σχῆματα ἔχουσι πλείοτερον χάριν, ἀλλ' αἱ ἐπιγραφαὶ εἶναι ἀκόμη ἀπλαῖ. Τοῦ νομίσματος ἡ διάμετρος αὐξάνει, καὶ εἰς τὸ ἀντίθετον μέρος ἀντὶ τῆς καλότητος θέτεται τύπος. Τῆς ἐποχῆς ταύτης εἶναι διδραχμα καὶ τετράδραχμα τῶν Ἀθηναίων, εἰς τὰ ὅποια ἀπαντᾶται τὸ ὄνομα ΑΘΕ· τὰ τῶν ΛΕΤΑΙΩΝ (ἀντὶ Λεταίων), καὶ ἄλλα.

Ἡ τρίτη ἐποχὴ ἐπεκτείνεται ἕως τὸ 30 πρ. Χρ. Καὶ αὕτη εἶναι ἡ λαμπροτέρα ἐποχὴ τῆς Νομισματιστικῆς. Ταύτης δ' ἦσαν τὰ σιδηρᾶ νομίσματα τῆς Σπάρτης, τὸ τετράδραχμον τῶν Ἀθηναίων (βελτιωθὲν) τὸ ἐπιγραφόμενον ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΣΗΑΝΔΡΟΣ, ἀργυροῦν νόμισμα τῆς Σμύρνης, ὁ χρυσοῦς στατήρ τῆς Κυζίκου, καὶ ἄλλα.

Ἡ τετάρτη ἐποχὴ ἐκτείνεται μέχρι τοῦ Ἀδριανοῦ (117 ἀπ. Χρ.), καὶ ἡ πέμπτη καὶ τελευταία [μέχρι τοῦ Γαληνοῦ (260 ἀπ. Χρ.)]. Ἐκτοτε δὲ ἡ Νομισματιστικὴ ἔκλινεν εἰς τὴν παρακμὴν της μέχρι τῆς δεκάτης πέμπτης ἑκατονταετηρίδος, καθ' ἣν μετὴν ἀναγέννησιν τῶν τεχνῶν εἰς τὴν Εὐρώπην, ἀναλαμβάνει καὶ αὕτη νέαν ἐποχὴν.

Σκοπὸν εἶχομεν νὰ ἐπιθέσωμεν καὶ ἐκτεταμένον ὑπόθετον Πίνακα τῆς Νομισματιστικῆς, ἀλλ' ἐμποδιζόμενοι κατὰ τὸ παρὸν ἀπὸ ἄλλειψιν χαλκογεγραμμένων νομισμάτων, τὸν ἀναβάλλομεν εἰς τὸ τέλος τοῦ δωδεκάτου φιλλαδίου.

ΚΑΛΑΙ ΤΕΧΝΑΙ.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΑΡΘΡΑ

Αἱ τέχναι γενικῶς διαίρουσται εἰς τὰς μηχανικὰς ἢ βαναύσους λεγομένας τέχνας, ὅσαι δηλαδὴ ἀνάγονται εἰς τὰς σωματικὰς τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεις, καὶ εἰς τὰς καλὰς ἢ ἐλευθερίου, αἵτινες ἀνάγονται εἰς τὰς διανοητικὰς. Καὶ περὶ μὲν τῶν βαναύσων τεχνῶν θεωρεῖ ἡ Καθολικὴ λεγομένη Τεχνολογία: Καλαὶ δὲ τέχναι εἶναι ἡ Ποιητικὴ, ἡ Ῥητορικὴ, ἡ Μουσικὴ, ἡ Ὀρχηστικὴ, ἡ Δραματικὴ, ἡ Ζωγραφικὴ, ἡ Χαλκογραφικὴ, ἡ Λιθογραφικὴ, ἡ Γλυπτικὴ, ἡ Ἀρχιτεκτονικὴ καὶ ἡ Παραδεισopoιῖα ἢ Κηπευτικὴ. Αἱ ἕξ τελευταῖαι καλοῦνται καὶ Πλαστικαὶ τέχναι, καὶ περὶ τούτων (παρεκτὸς τῆς Χαλκογραφικῆς καὶ Κηπευτικῆς) θέλωμεν διαλάβειν ἐν περιλήψει εἰς τὴν ἀκόλουθον σειρὰν μας. Ἀρχόμεθα δὲ πρῶτον ἐκ τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς.

Ἡ Ἀρχιτεκτονικὴ δύναται νὰ θεωρηθῆ καὶ ὡς μηχανικὴ καὶ ὡς καλὴ τέχνη. Ἦρχισεν ἀπὸ αὐτὴν σχεδὸν τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἀνθρώπου, διότι ἀμέσως ἐγένεον ἐπαισθητοτάτη εἰς αὐτὸν ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ προφυλάττηται ἀπὸ τὸν καύσωνα τοῦ Ἡλίου, ἀπὸ τὰς κακοκαιρίας καὶ ἀπὸ τὰ ἀγρία θηρία. Γὰ πρῶτα αὐτῆς ἔργα ἦσαν ἐν γένει αἰσκηναὶ καὶ αἱ καλύβαι ἀπλῶς κατασκευαζόμεναι κατὰ τὴν φύσιν τοῦ κλίματος καὶ τὴν ἀγχίνοιαν τῶν ἀνθρώπων, διὰ τοῦ καλάμου, τῶν φλοιῶν τῶν δένδρων, τοῦ ξύλου, τῶν πλίνθων, καὶ τῶν τοιούτων. Ὅτε δὲ οἱ ἀνθρώποι ἀνυψώθησαν ἐκ τῆς ἀγρίας αὐτῶν καταστάσεως ἤρχισαν νὰ κατασκευάζωσι στερεότερα, λαμπρότερα καὶ εὐπρεπέστερα οἰκοδομήματα, καὶ δια τούτων τελευταῖον ἡ Ἀρχιτεκτονικὴ ἀνήχθη εἰς τὸν ὑψηλὸν βαθμὸν τῆς τελειότητος τῆς, καὶ ἐμπεριελήφθη εἰς τὴν τάξιν τῶν καλῶν τεχνῶν.

Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ προσδιορίζεται ὡς καλὴ τέχνη, καθ' ὅσον οἱ καθολικοὶ κανόνες τῆς Αἰσθητικῆς κρίσεως ἀποδίδονται εἰς αὐτὴν, καὶ καθ' ὅσον εἰς τὰ ἀντικείμενα

αὐτῆς δὲν ἐξετάζωμεν τοσοῦτον τὸ ὄφελος καὶ τὴν διάρκειαν, ὅσον τὸ κάλλος καὶ τὴν αἰσθηματικὴν εἰς τὴν ψυχὴν εὐαρέστησιν. — Εὐρυθμία, φυσικὴ ἀπλότης, συμμετρία, ὁρθὰ καὶ εὐάρεστα σχήματα ἀπαιτοῦνται κυρίως εἰς τὰ νὰ καταστήσωσιν οἰκοδομήματι ἀντικείμενον τῆς αἰσθητικῆς κρίσεως, καὶ εἰς ταῦτα πρέπει ν' ἀποτεινῆται ἡ προσοχὴ τοῦ τεχνίτου καὶ τοῦ παρατηρητοῦ.

Τρία τὰ κυριώτερα θεωροῦνται κατὰ τὴν κατασκευὴν καὶ τὸ σχῆμα εἰς τὴν Ἀρχιτεκτονικὴν. Ὁ σκοπὸς, ἡ ὕλη, καὶ τὸ κλίμα.

Τὸ κλίμα ἔχει μεγίστην ἐπιρροὴν εἰς τὴν Ἀρχιτεκτονικὴν. Διότι κατὰ τὸ διαφέρον πλάτος τῶν πόλεων, καὶ αἱ οἰκοδομαὶ ἀνάγκη νὰ λάβωσι ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν θέσιν ὡς πρὸς τὸν ἥλιον καὶ τὴν κατάστασιν τῆς ἀτμοσφαιρας. Τὸ κλίμα ὅμως τροποποιεῖ, νὰ εἰπωμεν οὕτω τὴν οἰκοδομήν, ἀλλὰ καὶ δὲν τὴν μεταβάλλει ὀλοτελῶς, ὅτε ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς σχέδιον.

Αἱ χρησιμεύουσαι εἰς τὴν Ἀρχιτεκτονικὴν ὕλαι ἐπιφέρουσιν ἐν γένει μεγίστην ἐπιρροὴν εἰς τὰ σχήματα καὶ τὸν χαρακτῆρα αὐτῆς. Κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας αἱ ὕλαι ἦσαν σπανιώτεραι παρὰ τὴν σήμερον. Τὸ ξύλον ὅμως φαίνεται ἔτι ἦτον εἰς κοινοτέραν χρῆσιν καὶ τότε. Αἱ δὲ ἐκ λίθου κατασκευαζόμεναι οἰκοδομαὶ δὲν φαίνονται τοσοῦτον ἀρχαιοτάται, καθότι ἀπῆτον βεβαίως πληρεστεράς γνώσεις τῆς τέχνης. Ἦσαν ὅμως συνηθέσταται εἰς τὴν Αἴγυπτον, χώραν στερουμένην ξύλων.

Ὁ σκοπὸς ἢ ἡ χρῆσις διὰ τὴν ὁποίαν προσδιορίζεται ἡ οἰκοδομὴ, συντείνει μεγάλως εἰς τὸ μέγεθος καὶ τὸ σχῆμα αὐτῆς. Κ' ἐντεῦθεν ἡ Ἀρχιτεκτονικὴ διαίρεται εἰς τρία γενικὰ εἶδη, ἴτοι τὸ Πολιτικόν, τὸ Στρατιωτικόν καὶ τὸ Ναυτικόν. Αἱ τὰ δύο μὲν τελευταῖα δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὰς ἐλευθερίους τέχνας τὸ δὲ πρῶτον ὑποδιαίρεται εἰς τὸ Ἰερόν, τὸ Ἀναμνηστικόν: (monumental) τὸ Δημόσιον καὶ Οἰκιακόν.

Σημ. Τὸ Ἰερόν εἶδος τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς φαίνεται καὶ κατὰ τοὺς

ἀρχαιοτάτους ἀκόμη αἰώνας. Ὁ Νῶε ἐξελθὼν τῆς κιβωτοῦ, εἰς οὐδὲν ἕτερον ἀπέβλεψε κατὰ πρῶτον, εἰμὴ εἰς τὸ ν' ἀνεγείρη βωμὸν τοῦ Υἱοῦ, ὅστις ἀκολούθως μετεβλήθη εἰς μεγαλοπρεπέστατον ναόν.

Τὸ ἀναμνηστικὸν εἶδος τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς εἶναι ἐπίσης ἀρχαιότατον. Σωροὶ λίθων καὶ ὑψώματα γῆς ἦσαν τὰ πρῶτα μνημεῖα καὶ διὰ τοὺς ζῶντας καὶ διὰ τοὺς νεκρούς. Εἰς τὸ εἶδος τοῦτο ἀνάγονται αἱ Πυραμίδες τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἰνδίας, καὶ διαφόροι κατασκευαζόμενα θρημαβευτικά τρόπαια, στήλαι, κτλ.

Πρὸ τὴν Δ' ἡμίσιον Ἀρχιτεκτονικὴν ἐμπεριλαμβάνοντα ὅλα τὰ κοινὰ οἰκοδομήματα, ὡς δικαστήρια, λουτρά, θιάτρα κτλ.

Ἡ οἰκιακὴ Ἀρχιτεκτονικὴ ἀναφέρεται εἰς τὰ ἰδιωτικὰ οἰκοδομήματα, ὡς ἀνάκτορα, οἴκους κτλ.

Εἰς τὴν Αἴγυπτον κυρίως πρέπει νὰ ζητήσωμεν τὴν ἀρχὴν τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς, καθὼς καὶ τῶν πλειοτέρων τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν. Ἡ Ἀρχιτεκτονικὴ ὅμως ἀνεφάνη αὐτοῦ μᾶλλον κατὰ τὴν στερεότητα καὶ τὸ μέγεθος, παρὰ κατὰ τὸ κάλλος. Οἱ Αἰγύπτιοι εἰς τὰ περιφημότερά των ἔργα φαίνονται ὅτι πρὸ παντὸς ἄλλου εἶχον σκοπὸν νὰ διεγείρωσι τὸν θαυμασμόν καὶ τὴν ἐκπληξίν τῶν μεταγενεστέρων. Ἐπισημότερον αὐτῶν οἰκοδόμημα ἦτον ὁ Λαβύρινθος, κείμενος πλησίον τῆς λίμνης Μοίριδος, ἔργον δώδεκα Αἰγυπτίων βασιλέων. Αἱ Πυραμίδες καὶ οἱ ὀβελίσκοι, ἅτινα ἦσαν προσδιωρισμένα καὶ δι' ἐπίδειξιν καὶ πρὸς ἀνάμνησιν, εἶναι ἀξιοσημεῖωτα καὶ διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν στερεότητά των. Καὶ οἱ ναοὶ δ' ἀκόμη τῶν Αἰγυπτίων εἶναι ἀρκετὰ κατὰ ταῦτο περίφημοι.

Σημ. Περιφημότερος ναὸς τῶν Αἰγυπτίων εἶναι τὸ εἰς τὰς Θήβας Μεμόνειον. Εἶχεν ὁ ναὸς οὗτος, ὡς λέγεται, περίπου 200 ποδῶν πλάτος, καὶ 600 ποδ. μήκος. Εἶχε δὲ καὶ ἐκτεταμένον προπύλαιον, τοῦ ὁποίου φαίνονται ἀκόμη 200 περίπου πόδες. — Ἄλλος περίφημος ναὸς εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὁ καὶ καλλήτερος, ἦτον ὁ τῆς Δενδερᾶ, ἀλλ' οὗτος ἀνήκει εἰς μεταγενεστέρην ἐποχὴν. — Καὶ μονόλιθοι ναοὶ ἀναφέρονται μετὰ τῶν Αἰγυπτιακῶν. Τοιοῦτος μέγας μονόλιθος ναὸς ἀναφέρεται ὅτι ἐπιμήθη ἐκ μεγάλου τινὸς βράχου, καὶ μεταφερθεὶς ἐκ τῆς Ελεφαντίδος εἰς Σαῖδα, ἐτέθη πλησίον ἑτέρου ἱερέως περιφήμου ναοῦ. Καὶ ἄλλος δὲ μονόλιθος ναὸς εὑρίσκεται εἰς τὴν Ἀνταίοπολιν.

Καὶ εἰς τὴν ἐλάσσονα Ἀσίαν ἡ Ἀρχιτεκτονικὴ προώδευσε μεγάλως κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ὀμήρου, ὡς φαίνεται ἀπὸ τὰς ὁποίας καὶ αὐτὸς κάμνει διαφόρων οἰκοδομημάτων περιγραφὰς καὶ εἰς τὰ δύο του ποιήματα. — Καὶ

μ' ὅλα ταῦτα ὅμως ἡ τέχνη ἦτο πολλὰ μακρὰν ἀκόμη ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔλαβε τελειοποίησιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἦτον ἐναποτεταμιυμένον νὰ φέρῃ τὰς τέχνας καὶ τὴν Φιλολογίαν εἰς τὸν ὕψιστον αὐτῶν βαθμόν. Καὶ ἡ λαμπροτέρα ἐποχὴ τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς δύναιται νὰ προσδιορισθῇ περὶ τὰ μέτα τῆς πέμπτης πρ. Χρ. ἑκατονταετηρίδος, ἦτοι καθ' ὃν χρόνον πᾶν καλὸν καὶ μέγα ἦνθει εἰς τὴν Ἑλλάδα. Περὶ τὴν τετάρτην ἑκατονταετ. ἡ μετὰ τὸ Περικλέους καὶ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἀνηγέρθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὰς Ἀθήνας, ἅπειρον πλήθος περιφημῶν οἰκοδομημάτων παντὸς εἶδους. Ναοὶ, ἀνάκτορα, θιάτρα, γυμνάσια, λουτρά, στήλαι κτλ. Ἡ θρησκεία, ἡ πολιτικὴ διοικήσις, ἡ πολυτέλεια καὶ ἡ ἀμιλλα συνηνώθησαν τρόπον τινὰ διὰ νὰ προάξωσι τὴν Ἀρχιτεκτονικὴν. Ὅλη δὲ ἡ φροντίς τῶν Ἑλλήνων ὡς πρὸς τοῦτο, κατεβάλλετο εἰς τὰ δημόσια οἰκοδομήματα. Αἱ ἰδιωτικαὶ οἰκίαι καὶ τῶν περιφημοτέρων ἀνδρῶν, ἦσαν ἀπλοῦστατα κατασκευαζόμεναι καὶ στερημέναι παντὸς καλλωπισμοῦ.

ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ. Ἀρθρ. β'.

— 0 —

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΕΤΡΑΠΟΔΩΝ.

Τὸν πρῶτον μετὰ τῶν ἀλόγων ζῶων τόπον ἐπέχουσι τὰ Τετράποδα, ἅτινα, ἐπειδὴ γεννῶσι ζωντανά, ὡς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἐ' ανατρέφουσι διὰ τῶν μαστῶν των, καλοῦνται καὶ Μαστοφόρα καὶ Γαλακτοτρόφα. Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ὅμως οὐχὶ μόνον τὰ τετράποδα ἀνάγονται, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἄλλα εἶδη ζῶων ἐνοικοῦντα εἰς τὰ ὕδατα καὶ τὸν ἀέρα, ἅτινα καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ διακρίνωται ἀπὸ τὴν τάξιν τῶν πτηνῶν καὶ ἰχθύων. — Ἐκτείνονται δὲ τὰ τετράποδα εἰς τὴν γῆν, ὅσον εὐρίσκουσι κλίματα σύμφωνα μετὰ τὴν φύσιν των, καὶ διὰ τοῦτο ἄλλα μὲν ἐξ αὐτῶν εἶναι κοινὰ πανταχοῦ, ἄλλα δ' ἐξηπλώθησαν εἰς ὀλοκλήρους ζώνας, καὶ ἄλλα εἶναι περιωρισμένα εἰς μικροὺς τινὰς μόνον τόπους.

Ὅλων σχεδὸν τῶν τετραπόδων ζῶων τὸ σῶμα εἶναι καλυμμένον μᾶλλον ἢ ἦπτον μετρίχας, αἵτινες ἐδόθησαν εἰς αὐτὰ ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης καὶ τοῦ κλίματος εἰς τὸ ὅποιον ζῶσιν. Εἰς πολλὰ ἀμφίβια τετράποδα μ' ἔλον τοῦτο λείπουσιν αἱ τρίχες.

Ἡ κεφαλή εἰς ὅλα τὰ ζῶα ἐμπεριέχει τὸν ἐγκέφαλον καὶ τὰ κυριώτερα ὄργανα τῶν αἰσθήσεων, ἦτοι τὸ στόμα, τὴν ῥίνα, τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰ ὦτα. Διὰ τοῦ στόματος τὰ ζῶα δέχονται τὴν τροφήν. Ἐνδοθεν αὐτοῦ εὐρίσκονται κυρίως ἡ γλῶσσα καὶ οἱ ὀδόντες. Καὶ ἡ μὲν γλῶσσα χρησιμεῖει νὰ διακρίνη τὴν ποιότητα τῶν ποικίλων φαγητῶν, νὰ τὰ ἐνόη, ἐνῶ μασσᾶνται, διὰ τοῦ σιέλου, καὶ νὰ τὰ μεταρρέῃ ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους τῶν ὀδόντων εἰς τὸ ἕτερον. Οἱ δὲ ὀδόντες χρησιμεύουσι πρὸ πάντων διὰ τὴν μάσησιν, πολλὰ τῶν Μαστοφόρων ὁμως τοὺς μεταχειρίζονται καὶ ὡς ὄπλα ἀμύνης. Τὸ σχῆμα καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀδόντων διαφέρουσιν εἰς τὰ ζῶα· ἀλλὰ κεῖνται γενικῶς εἰς δύο σιαγόνας, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ κατωτέρα μόνον κινεῖται. Καὶ οἱ μὲν ἐμπροσθινοὶ ὀδόντες εἶναι πλατεῖς, καὶ διὰ τὴν ὁποίαν ἔχουσιν ἰδιότητα τοῦ κόπτειν, καλοῦνται Τομεῖς· οἱ δὲ μετ' αὐτοὺς, δύο εἰς ἐκάστην σιαγόνα, καλοῦνται Κυνόδοντες, καὶ, ὄντες μακρότεροι τῶν ἄλλων, ὀξεῖς, καὶ κωνοειδεῖς, χρησιμεύουσι νὰ διασχίζωσι τὸ φαγητόν. Οἱ δὲ μετὰ τοὺς κυνόδοντας, καλοῦνται Μυλόδοντες, διότι ὑπ' αὐτῶν ἀλέθεται τρόπον τινὰ καὶ μασσᾶται ἡ τροφή. Εἰς τὰ ζῶα, ὅτινα τρέφονται διὰ τῶν φυτῶν, οἱ ἐσωτερικοὶ ὀδόντες εἶναι ὀμαλοὶ καὶ ἀμβλεῖς τρόπον τινὰ, ἀλλ' εἰς τὰ σαρκοβόρα ζῶα εἶναι ὀξεῖς. Εἰς τινὰ ζῶα ἡ μία ἐκ τῶν τριῶν τούτων κλάσεων δύναται νὰ ἐλλείψῃ ἢ εἰς τὴν μίαν ἢ καὶ εἰς τὰς δύο σιαγόνας. Οἱ ὀδόντες ἀναφαίνονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀφοῦ πλέον τὸ γάλα ἀρχίσῃ νὰ μὴν ἐξαρκῇ διὰ τὴν τροφήν τοῦ νέου ζώου· δὲν ἐκβαίνουσιν ὁμως ὅλοι ὁμοῦ, ἀλλὰ κατὰ διαδοχὴν, καὶ ἀλλάσσονται εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ μαστοφόρα ζῶα, ὡς καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον. (*)

(*) Αναγνωστὸν τὸ περὶ ὀδόντων πόνημα τοῦ Φ. Κουβίρου ἐκδο-

Σημ. Διὰ τὴν διατήρησιν καὶ τὴν ζωὴν τῶν ζῶων χρησιμεύουσι εἶναι ἀναγκαῖα ἡ τροφή. Δὲν χρησιμεῖει ὁμως ἡ αὐτὴ τροφή ἐπίσης καὶ δι' ὅσα τὰ ζῶα· διότι τὰ μὲν ἐξ αὐτῶν τρώγουσι μόνον φυτὰ καὶ καρποὺς, τὰ δὲ, μόνον κρέας. Καὶ τοῦτο συνεισφέρει πολὺ εἰς τὴν ἔκτασιν ἢ καὶ τὴν ἐλάττωσιν αὐτῶν· διότι τὰ κρεατοφάγα, ατινα εὐρίσκουσι πανταχοῦ τὴν τροφήν τω, καὶ, χρεῖας τυχοῦσης, τρέφονται καὶ μετὰ φυτὰ, ἐξηπλώθησαν πλείοτερον, παρ' ὅσα μόνον μετὰ καρποῦς, καὶ δὲν δύναται πανταχοῦ καὶ πάντοτε νὰ εὑρωσι τὴν τροφήν τω.

Ἡ ῥίς εἶναι σῶμα συγείμενον ἐκ χόνδρων, καὶ ἔχον δύο τρύπας, καλουμένας μυκτῆρας ἢ ῥωθῶνια. Καὶ εἰς ἄλλα μὲν τῶν ζῶων ἔξέχει, εἰς ἄλλα δὲ εἶναι πλατεῖα, καὶ ἡ ἐστραμμένη εἰς τὰ ἐπάνω, ἢ κλίνουσα εἰς τὰ κάτω. Εἰς τὰ ἀρπακτικὰ ζῶα εἶναι ἡ μακροτέρα τῶν χειλέων, ἢ ἰσομήκης μετ' αὐτά. Εἰς ὀλίγα δὲ τινὰ ζῶα ἐκτείνεται πολὺ εἰς καὶ κάτω, (ὡς ἡ προβοσκὸς τοῦ ἐλέφαντος), καὶ εἰς ἕν μόνον εἶδος, τὸν ῥινόκερων, ἔχει κέρα.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν τετραπόδων ἔχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βλέφαρα, εἰς, τὰ ἄκρα τῶν ὁποίων εὐρίσκονται τρίχες, καλούμεναι βλεφαρίδες. Ἡ κόρη τῶν πλειότερων τετραπόδων εἶναι στρογγύλη, ἀλλ' εἰς ἄλλα ζῶα, ὡς τοὺς γάτους, τοὺς βόας καὶ τοὺς ἵππους κτλ. διαφέρει. (*)

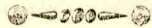
Τὰ ὦτα κεῖνται εἰς τὰ πλάγια τῆς κεφαλῆς. Ἡ ἐξωτερικὴ αὐτῶν κατασκευὴ ἔχει σχῆμα χωνίου· ἐσωθεν δὲ τῆς κόγχης εἶναι μεμβράνα τις καλουμένη ἀκουστικὸν τύμπανον, ὅπισθεν τοῦ ὁποίου ὑπάρχει κοιλότης, μετὰ τῆς ὁποίας συνέχεται σωλήν τις, καλούμενος ὀσπιγξ τοῦ Ἐύσταθίου, ὅστις καὶ περατοῦται ὅπισθεν τῶν μυκτῆρων εἰς τὸν οὐρανίσκον. Τὸ ἀκουστικὸν τύμπανον πληττόμενον ὑπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀέρος ἐπιφέρει εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τὴν αἰσθησιν τῆς ἀκοῆς. Εἰς τὰ ζῶα τῆς θάλασσης ἡ κατασκευὴ τοῦ ὠτός εἶναι κατὰ τι διάφορος. Τὰ δειλότερα καὶ ἀσθενέστερα ζῶα ἔχουσιν ὀξυτέραν τὴν ἀκοήν, ὡς καὶ πολλὰ τῶν ἀρπακτικῶν ζῶων. Τῶν ἀγρίων θηρίων τὰ ὦτα εἶναι ὀρθία, καὶ ἡ ὀπή αὐτῶν κλίνει πρὸς

θενὲν Παρισίους, 1825, εἰς φυλ. μετὰ σχημάτων. Εἰς δὲ καὶ ἄλλων παλαιῶν ἀξιολογὰ πονήματα περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου.

(*) Περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ ὀφθαλμοῦ. ὄρ. Σύνοψ. φυσ. Κομμ. σελ. 63

τὸ μέρος ὅθεν ἔρχονται αἱ ἤχοι, ἀλλ' εἰς τὰ οἰκιακὰ ζῶα τὰ ἔσταν των, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἶναι μακρὰ καὶ κλίνουσιν εἰς τὰ κάτω. (*)

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΥΛΟΓΙΩΝ ΕΚΘΕΣΙΣ.

Ὁ γνωστός διὰ τὴν παιδείαν καὶ τὰς ἰατρικὰς του γνώσεις ἀξιότιμος συμπολίτης μας κύριος Γαλλῆος Κλάδος μᾶς διεύθυνε, κατ' αἰτησίαν μας, τὴν ἀκόλουθον περὶ τῶν Εὐλογιῶν ἔκθεσιν, τὴν ὁποίαν εὐγνωμόως καταχωροῦμεν εἰς τὸ φύλλον μας, εὐέλπιδες ὅτι καὶ τὸ κοινὸν τῆς πόλεώς μας δελεῖ δεχθῆναι μετ' εὐμετείας τὴν ἐγχαίρων διδομένην ταύτην προσφοράν, καὶ ὅσον μάλιστα ἀποτεύεται εἰς τὸ τιμαλφέστερον αὐτῶν πρᾶγμα, ἥτοι τὴν ὑγίαν τῶν τέκνων των.

Ἐπειδὴ καὶ πρό τινας ἤδη καιροῦ ἡ ἐξανθηματικὴ μiasmaticὴ νόσος τῶν εὐλογιῶν καταμαστίζει τὴν πόλιν μας, καὶ ἀνεξαίρετως καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐνωφθαλμισμένους προσβάλλουσα, ἔδωκεν ὄχι μικρὰν λαβὴν εἰς πολλοὺς ἔχθρους τῆς ἀνθρωπότητος ἢ ἀντιφερθῶσι κατὰ τοῦ ἐνωφθαλμισμού, καὶ νὰ διακηρύξωσιν αὐτὸν διόλου περιττὸν πλεόν, φοβούμενοι μὴ αἱ φωνασικαὶ τῶν τοιούτων λυμεῶνων τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας, προξενήσωσι καὶ τὸ παραμικρὸν ποτέλεσμα, κρίνομεν χρέος ἰερὸν (ὡς ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός μας) νὰ ὑψώσωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν ἀσθενῆ φωνήν μας, καὶ ζητοῦντες πρῶτον τὴν συγγνώμην καὶ εὐμένειαν τοῦ δημοσίου, νὰ ἐκθέσωμεν τὰς ἀκολούθους συντάμους καθ' ἐσκέας πείρας καὶ ἐξ ἄλλων Σοφῶν παρατηρήσεις

Αἱ εὐλογίαι κατὰ πρώτην φοράν περὶ τὸ 1122 ἔτος πρ. Χριστοῦ ἐφάνησαν ἐπὶ γῆς, καὶ ἔτη τινὰ ἐβασίλευσαν ἐπιδημικῶς εἰς μόνην τὴν οὐράνιον αὐτοκρατορίαν, τῆς ὁποίας πολλὰς ἑκατοστάδας χιλιάδων ἐξαπέστειλαν εἰς τὴν ἀληθῆ οὐράνιον βασιλείαν. Κατὰ τὰς διηγήσεις τῶν Ἱστοριογράφων τῆς νόσου ταύτης καὶ μάλιστα τοῦ Ἀγγλοῦ Moore (†) δύο ἔτη κατὴν ἡλίου τὴν μνησθεῖσαν ἐπικρατεῖαν σημαντικαὶ ἀνεμοζάλοι καὶ βροχαὶ πολλόταται,

(*) Περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ ὡτος ὁρ. πλατύτερ, τὴν Φυσικὴν τοῦ Κ. Βαρδαλάχου. Παραγρ. 601.

(†) The history of the small pox.

συνέπεια τῶν ὁποίων ἐστάθη ἡ δύο ἔτη διαρκέσασα πλημύρα τῶν μεγαλητέρων τῆς Κίνας ποταμῶν. Αἱ ἐκτεταμένοι πεδιάδες αὐτῆς μετεβλήθησαν εἰς θαλάσσας, καὶ τὰ πολυάριθμα ζῴφια των κατεπνίγησαν, ἐκ τῆς σήφως τῶν ὁποίων ἀνεπέμφθη μίασμα· καὶ, —καθὼς ἐκ τῶν πλημμυρῶν τοῦ Νείλου γεννᾶται τὸ μόλυσμα τῆς πανώλους, ἐκ τῶν πλημμυρῶν τοῦ Γάγγου τὸ τῆς χολέρας, ἐκ τῶν λιμναζόντων ὑδάτων τῆς πόλεώς μας τὸ τῶν τυφοειδῶν πυρετῶν (οἵτινες πάντοτε σχεδὸν καταμαστίζουσιν ἐτησίως τὴν Σμύρνην μας), ἐκ δὲ τῶν τῆς ἀντιπέραν τοῦ λιμένος μας ὀχθῆς (Καρσί—Γιακὰ) τῶν διαλειπόντων περιοδικῶν Πυρετῶν—, οὕτω καὶ ἐκ τῶν πλημμυρῶν τούτων ἐγεννήθη τὸ μόλυσμα τῶν εὐλογιῶν. Κατ' ἄλλους ὁμως (*) τὸ μίασμα τῶν εὐλογιῶν ἐγεννήθη ἀπὸ τὴν ἔνωσην τοῦ λοιμικοῦ μιάσματος μετ' τὸ πύον, τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται εἰς ἐξανθηματὰ τινὰ γεννώμενα εἰς τοὺς μαστοὺς τῆς δαμάλεως, καὶ διὰ τῆς προσψύσεως μεταδιδόμενα εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἄλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, τὸ μόλυσμα τῆς λαοφθόρου ταύτης νόσου, γεννήθη εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν τῆς Κίνας, μετεφέρθη διὰ τοῦ ἐμπορίου καὶ εἰς τὴν Ἰαπωνίαν. (**). Κατὰ τὸν ἔκτον δὲ ἀπὸ Χριστοῦ αἰῶνα ἐφάνη εἰς τὴν Περσίαν, καὶ ἐξ αὐτῆς διὰ τῶν τότε μεταξύ τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Ἰουστινιανοῦ καὶ τῶν Περσῶν ἐνυπαρχόντων πολυετῶν πολέμων μετεφέρθη καὶ εἰς ἄλλην σχεδὸν τὴν μικρὰν Ἀσίαν, καὶ εἰς τὴν Ἀραβίαν, τῆς ὁποίας καὶ ἐδεκάτισε τοὺς κατοίκους. Ἐκ δὲ τῆς Ἀραβίας διὰ τῶν δορικησιῶν τῶν διαδόχων τοῦ Μωάμεθ, διεδόθη ἡ νόσος αὕτη καὶ εἰς τὴν Ἀφρικὴν, ἐξ ἧς οἱ Ἀραβες, κυριεύσαντες κατὰ τὸ 710 τὴν Ἰσπανίαν, τὴν εἰσήγαγον εἰς αὐτήν, καὶ πρώτην φοράν κατὰ συνέπειαν ἐφάνη εἰς τὴν Εὐρώπην, τὴν ὁποίαν πολλάκις ἐμάστισεν, ὡς τὴν πανάλην ἀποκατασταθεῖσα φονικωτάτη. Ἐθρῆναι ὁ κόσμος ὅλος ὑπὸ τὴν μάστιγα τῆς τρομερᾶς ταύτης νόσου καὶ ὅτε ἐνεφανίζετο εἰς πόλιν τινὰ, φόβος

(*) Sprengel Storia deIIa medicina.

(**) Τῆς ὁποίας τὸν ἡμῶν πληθυσμὸν ἐφόρευσε τὸ 739 Μ. Χ. ἐπιδημικῆ ἐκείσε ἀποκαταστηθεῖσα.

καὶ τρόμος κατεκυρίευσεν τοὺς κατοίκους αὐτῆς, οἱ ὅποιοι τὴν ἐδειλίωσαν περισσότερο παρά τὴν πανώλην, καθότι προσέβαλλε πολλάκις καὶ οἰκογενεῖας ὑποβληθείσας εἰς τὴν αὐστηροτάτην προφύλαξιν. Γυνὴ τις ὁμοῦς ἀνήγγειλεν (κατ' εὐτυχίαν) εἰς τὴν τεθλιμμένην Εὐρώπην τὸν τρόπον τῆς σωτηρίας τῆς. Ἐκυρίευσεν κατὰ τὸ 1700 ἔτος αἱ εὐλογίαι εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἡ σύζυγος τοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνην παρὰ τῇ Ὑψ. Αὐλῇ ευρισκομένου Πρέσβευος τῆς Μ. Βρεταννίας, φοβουμένη διὰ τὰ τέκνα τῆς, ἀπεδήμησε μετ' αὐτῶν εἰς Ἀδριανούπολιν. Ἐκεῖσε πληροφορηθεῖσα ὅτι γυναῖκες τινες ἐκ Περσίας περιερχόμεναι ἐτησίως σχεδὸν ὅλην τὴν Ὀθωμανικὴν ἐπικράτειαν, ἐνοφθαλμίζουσι τὰ νήπια διὰ τῆς ὕλης τῶν εὐλογιῶν, καὶ διὰ τῆς ἐργασίας ταύτης ἀναπτύσσεται εἰς τὰ ἐνοφθαλμιζόμενα ἡ ῥηθεῖσα νόσος πολλὰ ἐλαφρὰ καὶ ἀκίνδυνος, ἠθέλησε διὰ τῶν γυναικῶν τούτων νὰ ἐνοφθαλμίση καὶ τὰ ἴδια τῆς τέκνα, καὶ μετ' εὐχαριστήσεως ἀνήγγειλε τὴν ἀνακάλυψιν ταύτην καὶ εἰς τὴν ἐν Λονδίῳ Κυβέρνησιν. Καὶ ἔκτοτε διεδόθη ὁ ἐνοφθαλμισμὸς εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην καὶ αἱ εὐλογίαι δὲν ἀφῆρπῶν πλέον εἰμὴ μικρὸν τι μέρος τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀλλὰ δὲν ἐξήρκει τὸ μέσον τοῦτο, καθότι πολλάκις ἐκ τοῦ τοιοῦτου ἐνοφθαλμισμοῦ ἀνεπτύσσετο ἡ νόσος τῶν εὐλογιῶν βαρυτάτη καὶ συχνάκις τὸν ἐνοφθαλμισθέντα ὠδήγει εἰς τὸν τάφον. Ἡ τύχη ὁμοῦς προσέφερε σημαντικὴν ἀνακάλυψιν διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Μικρὸς τις καὶ ἀσήμαντος Ἰατρός Γέννερ ὀνομαζόμενος, μὴ δυνάμενος νὰ ζήσῃ εἰς μεγαλοπόλεις, μετερχόμενος τὸ Ἰατρικὸν ἐπάγγελμά του, περιήρχετο περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος εἰς διαφόρους κόμας καὶ κωμοπόλεις τῆς Ἀγγλίας, καὶ διὰ τοῦ μολύσματος τῶν εὐλογιῶν ἐνοφθάμιζε τὰ νήπια. Φθάσας τέλος εἰς κώμην τινὰ τοῦ κομητᾶτου τῆς Γλοκεστρίας ἔμαθεν ὅτι οἱ κάτοικοι αὐτῆς ποτὲ δὲν ὑπέφερον ἀπὸ εὐλογίας, ἐπειδὴ καὶ αἱ δαμάλεις αὐτῶν ἐκβάλλουσι κατὰ πᾶσαν ἄνοιξιν εἰς τοὺς μαστούς των μικρὰ τινα ἐξανθήματα παρ' αὐτοῖς καλούμενα (saw pox) τὰ ὁποῖα διὰ τῆς ἀλμέξεως

μεταδίδονται καὶ εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ ἀφοῦ ἀπαξ τὰ ἐκβάλλωσιν, εἶναι πλέον ἔκτος τῆς ἐπιρροῆς τῶν εὐλογιῶν. Ὡφεληθεῖς δὲ ἐκ τούτου ὁ Γέννερ λαθραίως ἔσπευσε νὰ λάβῃ ἐκ τοῦ τῶν δαμάλεων πύου, καὶ, χωρὶς εἰς κἀνένα νὰ ἀναφέρῃ περὶ τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης, περιῆλθε πολλὰ μέρη καὶ ἐνοφθάμιζε τὰ νήπια, τὰ ὁποῖα μετὰ ταῦτα ἐκθῆτων εἰς τὴν πρόσφασιν τοῦ τῶν εὐλογιῶν μιάσματος, εἶδεν ἐπανειλημμένως μὲ μεγίστην του χαρὰν ὅτι τὸ τελευταῖον τοῦτο μίασμα, κἀμμίαν πλέον δὲν εἶχεν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν διὰ τοῦ τῆς δαμάλεως πύου ἐνοφθαλμισθέντων παιδῶν. Ἐκαμε δὲ πολυειδῆ πειράματα περὶ τούτου, καὶ τέλος ἐκοινοποίησε κατὰ τὸ 1798 τὴν λαοσωτήριον ταύτην ἀνακάλυψιν του, ἥτις καὶ χειροκροτηθεῖσα ἀπὸ τοὺς σοφοὺς καὶ ἀπὸ ὅλην ἐν γένει τὴν ἀνθρωπότητα, κατέταξε τὸν ἀνείμνηστον τοῦτον ἄνδρα εἰς τὴν χρυσὴν τῆς ἀθανασίας βίβλον, καὶ δικαίως τῷ ἐδώρισε τὸ ὄνομα τοῦ εὐεργέτου τῆς ἀνθρωπότητος.

Μόλις ἐδημοσιεύθη ἡ θεία ἐφεύρεσις αὕτη, καὶ ἡ οἰκουμένη σχεδὸν ὅλη ἐπευφήμησεν αὐτήν. Μικροὶ καὶ μεγάλοι ἐνοφθαλμίσθησαν διὰ τοῦ τῆς δαμάλεως πύου, τὸ ὁποῖον καὶ κατ' ἐξοχὴν ὠνόμασαν δ α μ α λ ῖ δ α (vaccina) καὶ ἔχαιρον πεπεισμένοι ὅτι κἀνένα πλέον δὲν ἔχουσι φόβον αὐτῆς. Αἱ ἐμφανισθεῖσαι ὁμοῦς ἀκολουθῶς ἐπιδημίαι τῶν εὐλογιῶν εἰς μὲν τὴν Σκωτίαν κατὰ τὸ 1818, εἰς δὲ τὴν Ἀγγλίαν κατὰ τὸ 1822, 1823, 1824, 1825, εἰς δὲ τὴν Φιλαδέλφειαν κατὰ τὸ 1824, εἰς Μοντπελλιὲ κατὰ τὸ 1819, εἰς Παρισίους κατὰ τὸ 1825, εἰς Μασσαλίαν κατὰ τὸ 1828, κτλ. αἵτινες κατεμάστισαν ἰκανῶς τὰ μέρη ταῦτα, καὶ προσέβαλλον καὶ πολλοὺς τῶν διὰ τῆς δαμάλεως ἐνοφθαλμισθέντων (ἐκ τῶν ὁποίων καὶ τινὰς μὲ τῆς ζωῆς τὸν κίνδυνον, καὶ μὲ αὐτὸν τὸν θάνατον), ἔδωκαν αἰτίαν εἰς τὸν ὄχλον νὰ καταβοᾷ κατὰ τῆς δαμαλίδος, ἂν καὶ οἱ Ἰατροὶ παντοίους τρόποις ἐζήτουν νὰ τὴν ὑπερασπίσωσιν. Ἐκτοτε δὲ ἡ δαμαλὶς ἔχασε πολὺ ἀπὸ τὴν ὑπόληψιν τῆς, μ' ὅλον ὅτι καὶ ὡς ἐκ συνηθείας ἐξηκολούθουν νὰ ἐμφυλλίζωσι τὰ τέκνα των.

Εἰς τὰ μέρη μας ὁμοῦς ὁ ὄχλος διετῆρει πάντοτε τὴν ὑπὲρ τῆς δαμαλίδος ἀκράδαντον ὑπόληψίν του, ὅτε εἰς τὴν πόλιν μας καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας ἤρχισαν νὰ ἀναπτύσσωνται πρότινος ἤδη καιροῦ μικρὰ τινα κρούσματα τῆς νόσου τῶν εὐλογιῶν. Πρὸ ἐνὸς ἔδην ἔτους ἠκούσθησαν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ μικρὰ τινα κρούσματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τινῶν ἐκ τῶν ναυτιλιωμένων τὰς παραλίας τοῦ Συμυρναϊκοῦ κόλπου, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ ἐμπόριον τῶν φαγωσίμων καρπῶν μετερχομένων. Οἱ πτωχοὶ Ἰουδαῖοι τῆς πόλεώς μας, ἔχοντες σχέσεις μετὰ τούτων, (ὡς προμηθεύομενοι ἐξ αὐτῶν τοὺς διαφόρους καρπούς, τοὺς ὁποίους μεταπωλοῦσι περιφερόμενοι εἰς τὰς ἀγυῖας τῆς πόλεώς μας), παρέλαβον ἀπὸ αὐτοὺς, ὡς φαίνεται, τὸ μόλυσμα τοῦτο, καὶ τὸ διέσπειραν εἰς τὰς κατὰ τὴν Ἰουδαϊκὴν συνοικίαν οἰκογενεῖας των, τὰς ὁποίας διὰ τρίμηνον σχεδὸν διάστημα κατεμάστισεν ὄχι μικρὸν, καὶ ἀφῆρπασε καὶ μέλη αὐτῶν, εὐρὸν τροφήν εἰς τὰς ἀκαθάρτους, στενάς καὶ πινηγρὰς οἰκίας των, καὶ εἰς τὴν ρυπαρότητα καὶ τὰς ἀφορήτους δεισιδαιμονίας τοῦ ἔθνους τούτου, τὸ ὁποῖον καὶ δὲν ἤθελεν ἐλευθερωθῆν ἀπὸ αὐτὰς ἂν δὲν συνέβαινε (πράγμα παράδοξον διὰ τὴν σύμπτωσίν του) ἢ τρομερὰ πυρκαϊὰ τῶν 17 Ἰουλίου, ἣτις κατηνάλωσε σχεδὸν ὀλόκληρον τὴν συνοικίαν αὐτῶν καὶ τὸ εἰς τὰ ἔπιπλά των ἐμφωλεῦον μίασμα τῶν εὐλογιῶν. Ἐκ τῶν Ἰουδαίων τὸ μόλυσμα μετεδόθη καὶ εἰς τὰς Ὀθωμανικὰς συνοικίας, αἵτινες ὁμοῦς ἔπαθον ἐξ αὐτοῦ ὀλιγώτερα διὰ τὰ ἔθιμά των, διὰ τὴν καθαριότητά των, διὰ τὰς ὀλίγας μεταξύ των σχέσεις καὶ διὰ τὸ ἐναέριον τῶν κατοικιῶν των. Τὸ μόλυσμα λοιπὸν τοῦτο ἐταλάντευε μόνον τὰ δύο ταῦτα ἔθνη, μέχρι τῆς 17 τοῦ παρελθόντος Ἰουλίου, περιορισμένον εἰς ταῦτα μόνον καὶ χωρὶς ποσῶς νὰ μεταδοθῆ εἰς τὰ ἄλλα ἔθνη, διὰ τὰς ὀλίγας μεταξύ αὐτῶν σχέσεις. Ἄλλ' ἀποῦ, ἐκ τῆς τρομερᾶς ἐκείνης πυρκαϊᾶς, ἀνεμίχθησαν μεταξύ των τὰ διάφορα ἔθνη, οἱ Γραικοὶ πρὸ πάντων οἱ ὁποῖοι εἰς τοιαύτην περίστασιν, καθὼς πάντοτε, ἔδει-

ξαν ὄλην τὴν ἔμφυτον καλοκάγαθίαν καὶ εὐσπλαγχνίαν των, καὶ ἔδωκαν ἄσυλον εἰς τοὺς πυρποληθέντας Ἰουδαίους καὶ Ὀθωμανοὺς, οἵτινες κατέφυγον εἰς τὰς οἰκίας των, ἔλαβον καὶ πρῶτοι παρ' αὐτῶν τὸ μόλυσμα τῶν Εὐλογιῶν. Συνέτειναν δὲ εἰς τὴν διάδοσιν, καὶ οἱ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας πνύοντες νότιοι ἀνεμοὶ οἵτινες μετέφερον τὴν νόσον ταύτην ἀπὸ τὰ δυτικὰ μέρη τῆς πόλεώς μας, ἦτοι τὰς Τουρκικὰς καὶ Ἐβραϊκὰς συνοικίας, πρὸς τὰ πλησιέστερα βόρεια μέρη, ἦτοι τὰς Γραικικὰς συνοικίας, εἰς τὰς ὁποίας καὶ ἔκτοτε ἐμφωλεῦει μεταδοθεῖσα καὶ εἰς τοὺς Καθολικοὺς καὶ Ἀρμενίους, πλὴν μᾶλλον ἀπάντων μαστίζουσα τὰς στενωτέρας καὶ ὀλιγον ἐκτεθειμένας εἰς τὴν τοῦ ἀέρος κυκλοφορίαν ὁδοὺς τῆς πόλεώς μας, καθὼς π. χ. εἰς τὰς λεγομένας ὁδοὺς τῶν Σερβετὰδικων καὶ τοῦ σεφτελῆ Σωκακίου, εἰς τὰς ὁποίας ἡμεῖς αὐτοὶ ἠδυνήθημεν νὰ ἀριθμήσωμεν ἐπέκεινα τῶν 260 κρουσμάτων, ἐπὶ 1650 ψυχῶν.

Μὲ μεγάλην ἐκπλήξιν καὶ ἀπορίαν εἶδεν ὁ λαὸς τῆς πόλεώς μας πληττόμενοι τὰ τέκνα του ἀπὸ τὴν φοβερὰν ταύτην νόσον, καίτοι ἐνοφθαλμισμένα διὰ τῆς δαμαλίδος. Πολλοὶ ἀγύρται καὶ λαοπλάνοι κατεβόησαν κατὰ τοῦ ἐνοφθαλμισμού, καὶ πλῆθος πολὺ ἠγανάκτει κατὰ τῶν φιλανθρώπων πεπαιδευμένων Ἰατρῶν οἵτινες ἐσύστησαν καὶ συστήνουσι θερμῶς τὸ λαοσωτήριον τοῦτο μέσον.—Διὰ νὰ ἐκβάλωμεν δὲ ἀπὸ τὴν ἀπάτην ταύτην τοὺς ὄσοι κατὰ δυστυχίαν ὑπέκυψαν εἰς αὐτήν, ἐκθέτομεν ἐν συντόμῳ τὰς ὀλίγας παρατηρήσεις τὰς ὁποίας ἠδυνήθημεν νὰ κάμωμεν εἰς τὴν παρούσαν περίστασιν.

Ἡ τὴν πόλιν μας καταμαστιζούσα ἐπιδημία εἶναι ἀληθῶς ἡ τῶν Εὐλογιῶν. Ἡ νόσος ὁμοῦς αὕτη σπανίως κρούει τὰ ἐνοφθαλμισθέντα παιδία, μάλιστα ὅτε ἡ δαμαλὶς αὐτῶν εἶναι ἀληθῆς. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐπιδημίας μέχρι τῆς 5 Δεκεμβρίου, ἐπεσκέφθημεν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν κλινικὴν μας 314 πάσχοντας ἀπὸ τὰς Εὐλογίας, ἐξ ὧν τὸ μεγαλύτερον μέρος ἦσαν ἐνδεεῖς, τῶν ὁποίων ὁμοῦς ἡ ὑγεία εἰς ἡμᾶς ἐξίσου ἐνδιαφέρει ὡς τὴν τῶν ἀρχόντων, καὶ ἀσμένως δεχόμεθα τὰς εὐχὰς αὐτῶν, ἀπαράλλακτα ὡς τῶν

χρυσόν των πλουσίων. Ἐκ τῶν 314 δὲ τούτων, οἱ 236 ἦσαν διὰ τῆς δαμαλίδος ἐνωφθαλμισμένοι. Ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν πολυλόγοι ἦσαν διὰ τοῦ τῆς Εὐλογίας πύου (ἴτοι Θεοτικοῦ μολίου). Ἀπὸ τούτους δὲ, 48 μόνον ἦσαν οἱ ἐξ ἀληθῶν Εὐλογίων κρουσθέντες, οἱ δὲ 188 ἔπασχον ὄχι ἀπὸ Εὐλογίας, ὡς ἐνόμιζον οἱ περὶ αὐτοὺς, ἀλλ' ἀπὸ ἀνεμοευλογίας, αἰτινες συμβασιλεύουσι μετὰ τῶν εὐλογιῶν, ὡς αἰτινες ὑπάρχουσιν αὐταὶ ἐπιδημικαί, καὶ αἰτινες, κατὰ τὴν γνώμην μας, γεννῶνται καὶ αὐταὶ ἀπὸ τὸ αὐτὸ μὲν μόλυσμα τῶν εὐλογιῶν, μετριασμένον ὅμως καὶ ἀδυνατισμένον ἐκ πολλῶν αἰτιῶν, μάλιστα δὲ ἀπὸ τὸ κλίμα ἀπὸ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, τὴν ἡλικίαν, κρᾶσιν, καὶ διάθεσιν τῶν πασχόντων, μεταδίδονται διὰ τοῦ ἐνοφθαλμισμοῦ καὶ τῆς προσψύσεως, καὶ μετὰ τῶν ἀληθῶν Εὐλογιῶν σχεδὸν πάντοτε ἐπιδημικῶς ἐπικρατοῦσι. Τοσοῦτον δὲ διαφέρουσιν αἱ ἀνεμοευλογίαι αὐταὶ ἀπὸ τὰς ἀληθεῖς εὐλογίας, ὥστε μᾶς φαίνεται παράξενον πῶς καὶ ὀλίγοι τινὲς σοφοὶ καὶ πεπειδευμένοι Ἴατροὶ νὰ ἀπατηθῶσιν, ἐνῶ καὶ αὐταὶ αἱ γυναῖκες γνωρίζουσιν τὰς ἀναριθμητοὺς διαφορὰς ἀμφοτέρων τῶν νόσων τούτων. Ἡ ἐμφάνις τοῦ ἐξανθήματος τῶν ἀνεμοευλογιῶν προηγεῖται ἀπὸ μικρὸν καὶ μόλις μίαν ἡμέραν διαρκοῦντα πυρετὸν, ἐνῶ ἐξεναντίας ὁ τοῦ τῶν Εὐλογιῶν ἐξανθήματος, προηγεῖται πρὸ τριῶν ἡμερῶν, καὶ εἶναι τοσοῦτον δυνατὸς, ὥστε πολλάκις ὁ Ἴατρὸς (ὅταν μάλιστα κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἐπιδημίας δὲν ὑπάρχη ἡ ὑποψία τῆς ῥηθείσης νόσου) τρέμει ὑποπτευόμενος Γαστροεντερο-εγκεφαλικὴν ἀρρώστιαν. Τὰ τῶν ἀνεμοευλογιῶν ἐξανθήματα ἀναπτύσσονται μὲ μεγάλην ἀταξίαν καὶ σχεδὸν πάντοτε ἀρχόμενα ἀπὸ τὰ μέρη τοῦ στήθους, εἰς ὀλίγην ὥραν ἐκτείνονται καὶ εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ σώματος, ἐνῶ ἐξεναντίας τὰ τῶν Εὐλογιῶν ἀρχόμενα πάντοτε ἀπὸ τὸ πρόσωπον, ταχτικῶς ἐκτείνονται κατὰ συνέχειαν εἰς τὸν λαιμὸν, τοὺς βραχίονας, τὸ στήθος καὶ τέλος τὰ κάτω ἄρθρα. Τὰ ἐξανθήματα τῶν ἀνεμοευλογιῶν σχηματιζόμενα εἰς 24 ὥρας εἶναι σφαιροειδῆ, καὶ περιέχουσιν ὑγρὸν τι λευκὸν καὶ διαφανές, τὸ ῥοιοῦν, κατὰ τὴν δευτέραν ἢ τρίτην ἡμέραν μετὰ τὴν ἐμφάνισίν των ἐξαφανίζεται, καὶ τότε αὐταὶ μαρινόμεναι ξηραίνονται, καὶ ἐν εἶδει λεπιδίων πίπτουσι περὶ τὴν ἕκτην, ὀγδόην, ἢ τὸ πολὺ τὴν δεκάτην ἡμέραν. Ἐξ ἐναντίας δὲ τὸ ἐξανθήμα τῶν Εὐλογιῶν ἀνάγκη ἔχει διὰ νὰ ἀναπτυχθῆ καλῶς τεσσάρων ἢ πέντε ἡμερῶν, μετὰ τὰς ὁποίας καταπίπτει κατὰ τὸ κέντρον, καὶ καθίσταται ὀμφαλοειδὲς καὶ περικυκλοῦται ἀπὸ μικρὰν τινα καὶ κυκλοτερῆ κοκκίνην ἐπιφανείαν τὸ δὲ ἐν αὐτῷ ἐμπεριεχόμενον ὑγρὸν ἀποκαθίσταται πυῶδες, καὶ ἀναπέμπει δυσωδίαν τινὰ ναυτιῶσεων πρόξενον. Ξηραίνονται δὲ τὰ ἐξανθήματα περὶ τὴν ἐνδεκάτην τῆς νόσου, καὶ ἄρχονται νὰ πίπτωσι περὶ τὴν 14 ἢ 15. — Τὸ δέρμα κατὰ τὰς ἀνεμοευλογίας ποσῶς δὲν ἐξογκοῦται, τούναντίον δὲ εἰς τὰς Εὐλογίας, καὶ μάλιστα τὸ τοῦ προσώπου. Μετὰ τὴν τῶν ξηρανθέντων Εὐλογιακῶν ἐξανθημάτων πτώσιν, διαμένουσι μᾶλλον ἢ ἦττον ἀρκετὸν καιρὸν ἐρυθραῖ κηλίδες βαθμηδὸν καὶ ἀργὰ ἀφανίζόμεναι, μετὰ τὴν τῶν ἀνεμοευλογιακῶν, ὅμως αἱ κηλίδες μόλις διακρίνονται καὶ ἐξαλειφονται ταχύτατα. — Ἡ τῶν ἀνεμοευλογιῶν περίοδος εἶναι βραχυτάτη, τούναντίον δὲ ἡ τῶν Εὐλογιῶν.

Ἄλλ' ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ προκείμενόν μας. — Μεταξὺ τῶν 314 ὑποκυψάντων εἰς τὴν ἐπιδημίαν ταύτην ἀρρώστων μας, ἐκ τῶν ἐνοφθαλμισθέντων 188 ἔπαθον, ὡς προείπομεν, τὰς ἀνεμοευλογίας, ἐνῶ ὁ κόσμος ἐνόμιζεν ὅτι ἦσαν αἱ ἀληθεῖς εὐλογίαι. Τὸ αὐτὸ συνέβη ἀναμφιβόλως καὶ εἰς τὴν ἰδιαίτεράν κλινικὴν τῶν συναδελφῶν μας, ὡς πολλοὶ ἐξ αὐτῶν μᾶς ἐπληροφόρησαν. — Ἐκ δὲ τῶν 48 κρουσθέντων ἀπὸ τὰς ἀληθεῖς Εὐλογίας, μολονότι ἦσαν διὰ τῆς δαμαλίδος ἐνωφθαλμισμένοι, ἐρευνήσαντες ἡμεῖς ἐκ τῶν 48 τούτων εἰς τοὺς 32 ἀνεκαλύψαμεν ὅτι ἡ δαμαλὶς δὲν ἔκαμεν ἐπ' αὐτῶν, ὅτε ἐνωφθαλμίσθη τὸ ποθούμενον ἀποτελεσματῆς, ἀλλ' ἀπεκατέστη ψευδῆς, καὶ κατὰ συνέπειαν ἀδύνατος νὰ προφυλάξῃ ἀπὸ τὸ Εὐλογιακὸν μόλυσμα. Εἰς τὴν πόλιν μας ἐνθα βασιλεύει ἐν γένει ἡ ἀγυρτεία, μάλιστα μεταξὺ τοῦ ὄχλου, καὶ ἐμπιστεύεται ὁ λαὸς τὸ Ἱερῶτατον κειμήλιον (τὴν ζωὴν του) εἰς ἄσυνει-

δῆτων χειρας (α) ἀσμένως ἐνοφθαλμίζεται ἀπὸ ἀγύρτας καὶ γυναικάρια οἵτινες καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι δὲν διαγιγνώσκουσι τὴν ἀληθῆ τῆς ψευδοῦς δαμαλίδος· οἱ δὲ γονεῖς πεπεισμένοι ὅτι τὰ τέκνα των ἐνοφθαλμίσθησαν ἀσφαλῶς, ἀμεριμνοῦσι περὶ τῆς παραιτέρω σωτηρίας των. Ἡ πατρικὴ κυβέρνησις τοῦ φιλανθρωποτάτου Αὐτοκράτορός μας Ἀπτοῦλ-Μετζίτ, συναισθανθεῖσα τὴν τοιαύτην ἔλλειψιν, ἔσπευσε νὰ ἐξοντώσῃ αὐτήν, διὸ καὶ διέταξεν εἰς τοὺς κατὰ τὰς ἐκτεταμένας ἐπαρχίας του ὑγειονομικοὺς Ἴατροὺς νὰ ἐνοφθαλμίζωσιν οἱ ἴδιοι ἀμισθί (ὡς πληρονόμειοι ἀδρῶς ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν) τὰ τέκνα τῶν πελιτῶν. Ἀλλὰ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν παρακούοντες τὰς ἀνακτορικὰς διαταγὰς, ὀλίγον φροντίζουσι περὶ τῶν ἐκτελέσεων των, διὸ πάλιν ὁ ἐνοφθαλμισμὸς ἐκτελεῖται ἀπὸ ἀμαθεῖς καὶ ἀπαιδεύτους ἀνθρώπους, οἵτινες ἐπὶ μόνῃ τῇ κερδοσκοπίᾳ ἐκτελοῦντες αὐτὰν, καὶ ἂν ἦναι καὶ ψευδῆς ἡ δαμαλὶς των, διὰ νὰ κρύψωσι τὴν ἀμάθειαν καὶ ἀγυρτεῖαν των, δὲν τὸ ἐξομολογοῦνται, ἀλλ' ἐξεναντίας ἐπιβεβαιοῦσι τοὺς πατέρας περὶ τῆς πλάνης των. — Ἄν λοιπὸν αἱ Εὐλογίαι δὲν ἐσεβάσθησαν τοὺς 48 ἐνοφθαλμισμένους πάσχοντάς μας, τοῦτο ἀναμφιβόλως προῆλθε καθότι 32 ἐξ αὐτῶν ἐνοφθαλμίσθησαν μὲ φευδῆ δαμαλίδα. Εἰς δὲ τοὺς 16 ἐναπολειφθέντας δὲν ἠδυνήθημεν νὰ βεβαιωθῶμεν ἂν ἡ δαμαλὶς των ἦτον ἀληθῆς· πλὴν καὶ ἂν τοῦτο ὑποτεθῆ, μὴ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀπαξ ὑποκύψαντες εἰς τὰς Εὐλογίας (ζευλογιάριδες) σπανίως δὲν ὑπόκεινται καὶ εἰς δεῦτερον αὐτῆς κρούσμα; Ἡμεῖς κατὰ τὸ διάστημα τῆς παρούσης ἐπιδημίας εἶδομεν ὀφθαλμοφανῶς τρία τοιαῦτα παραδείγματα, καὶ ἔθεραπεύσαμεν πρό τινων ἡμερῶν ἐκ τῆς νόσου ταύτης Ἀθηναῖον τινα ἐκ τῶν σημαντικῶν Ὀθωμανῶν, ὅστις πρὸ 16 ἐτῶν ὑπέκυψεν εἰς τὴν Εὐλογίαν, καὶ εἶχε καταστιγματισμένον τὸ πρόσωπόν του. Ἄν λοιπὸν καὶ αὐταὶ αἱ Εὐλογίαι δὲν προφυλάττωσι πάντοτε, δὲν εἶναι παράδοξον ἂν καὶ ἐπὶ

(α) Εἴθε ἡ Κυβέρνησις νὰ λάβῃ τὰ πρόσφορα μέτρα διὰ νὰ ἐξοντώσῃ ἀπὸ τὰ Κράτη τῆς τὸ ἀναριθμητὸν σῆμος τῶν ἀγυρτῶν καὶ λαοπλάνων, οἵτινες καταμαστιζοῦσι τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ καθίστανται τὸ ὄνειδος αὐτῆς.

100 ἢ 200 διὰ τῆς Δαμαλίδος ἐνοφθαλμισθέντων συμβῆ καὶ τι κρούσμα Εὐλογιῶν. Διότι λοιπὸν εἰς μίαν ἐπιδημίαν μεταξὺ τῶν 200 ἢ καὶ 500 κατὰ τὴν γνώμην πολλῶν Σοφῶν Ἴατρῶν κρούεται καὶ εἰς ἀπὸ Εὐλογίας, οἱ δὲ λοιποὶ 199 ἢ 499 μένουσιν ἀβλαβεῖς, διὰ ταῦτα πρέπει νὰ παραλείψωμεν τὸν ἐνοφθαλμισμὸν, καὶ νὰ ὑπακούσωμεν εἰς τὰς κακολογίας τῶν διωκτῶν τοῦ λαοσωτηρίου τούτου μέσου; Μὴ πρὸς Θεοῦ, φίλοι Συμπολίται! ἀποφεύγετε τὰς παγίδας τῶν ἀγυρτῶν. (διότι ἡ ὑγεία σας εἶναι ζωὴ ἰδική μας). Ἡμεῖς προσέτι παρετηρήσαμεν, ὅτι μεταξὺ τῶν ῥηθέντων, 16 κρουσμάτων, ὅσοι εἶχον πολλὰς οὐλὰς τοῦ ἐνοφθαλμισμοῦ ὀλιγώτερον ἀπάντων ὑπέφερον, καὶ ἀναλόγως οἱ ὀλιγώτερας ἔχοντες, οἱ δὲ πλείονα παθόντες ἦσαν οἱ μίαν μόνην ἔχοντες οὐλήν τῆς δαμάλεως. Τοῦτο ἄς διδάξῃ πόσῃν ἔχει ἰσχὺν ἡ δαμαλὶς διὰ τὴν προφύλαξιν ἀπὸ τὴν ῥηθεῖσαν νόσον. Εἶδομεν προσέτι ὅτι μικρὰ ἦσαν τὰ ἐπι τῶν ἐνοφθαλμισμένων ἀπατελέσματα τῶν Εὐλογιῶν. Κάνεις, θεῖα συνάρσει, δὲν ἀπέθανεν εἰς τὰς χειράς μας, καθὼς προσέτι καὶ εἰς τὰς τῶν Σοφῶν καὶ πεπαιδευμένων συναδελφῶν μας· ἂν δὲ καὶ συνέβῃ τι ἀπευκταῖον εἰς ὀλίγους τινὰς τῶν ἐνοφθαλμισθέντων, τοῦτο προῆλθεν, ὡς ἐπιπροφορήθημεν ἀπὸ κακὴν θεραπείαν τὴν ὁποῖαν μετεχειρίσθησαν τινὲς Ἴατροί, κακὴν πράξαντες τὴν διάγνωσιν πρὸ τῆς τοῦ ἐξανθήματος ἐμφανίσεως.

Πρὸς ὑποστήριξιν τῶν παρατηρήσεών μας καὶ τῶν συνειπειῶν αὐτῶν, κρίνομεν ἀναγκαῖον νὰ ἐκθέσωμεν ἐν συντομίᾳ καὶ πειράματα τινὰ τὰ ὁποῖα ἐπράξαμεν εἰς Χίον, ὅτε προσεκληθῆμεν νὰ διοργανίσωμεν τὰ Ὑγειονομικὰ τῆς νήσου ταύτης. Θέλοντες νὰ προοδεύσῃ καὶ ὁ ἐνοφθαλμισμὸς προεκηρύξαμεν ὅτι δωρεὰν θέλομεν ἐνοφθαλμίζειν ὅλων τὰ τέκνα, διὸ καὶ συνέρρευσε πλῆθος πολὺ. Ἐνοφθαλμίσσαμεν τινὰ ἐξ αὐτῶν διὰ τῆς δαμαλίδος, ἄλλα δὲ διὰ τοῦ πύου τῶν Εὐλογιῶν κεκραμμένου μετὰ τοῦ τῆς δαμαλίδος, καὶ ἄλλα μὲ τὸ τῶν Εὐλογιῶν κεκραμμένον μὲ ὀλίγας σταλαγματίας γάλακτος γυναικείου· καὶ παρετηρήσαμεν ὅτι εἰς τὰ πρῶτα παιδία τὸ τῆς δαμαλίδος ἐξάν-

θημα ἔκαμε τὴν τακτικὴν ἀνάπτυξιν καὶ διόδον του, εἰς δὲ τὰ δευτέρα ἐνεφανίζοντο περὶ τὴν τετάρτην, πέμπτην, ἢ καὶ ἕκτην ἡμέραν ἕξανθήματα ὅμοια μὲ τὰ τῶν Εὐλογιῶν, ὄχι μόνον εἰς ὅλας τὰς πληγὰς, δι' ὧν ἐνοφθαλμιάμεν τὸ ῥηθὲν ἐκ δαμαλίδος καὶ εὐλογιῶν πυῶδες μίγμα, ἀλλὰ καὶ τινὰ ἐνθεν κἀκεῖθεν σποράδην καὶ εἰς τὸ πρῶτον δύο, τρία καὶ τὸ περισσότερον τέσσαρα· τὰ ἕξανθήματα δὲ ταῦτα ἔκαμον τακτικὴν περίοδον ἐννέα ἡμερῶν, χωρὶς σχεδὸν νὰ προξενήσωσι κἀνὲν γενικὸν φαινόμενον. Εἰς δὲ τὰ τρίτα ἀνεπτύχθησαν μετὰ 5 ἢ 6 ἡμερῶν παρέλευσεν ἕξανθήματα Εὐλογιῶν εἰς τε τὰς πληγὰς τοῦ ἐνοφθαλμισμού, καὶ ὀλίγα εἰς μερικά ἄλλα τοῦ σώματος μέρη, καὶ ὤδευσαν τακτικῶς χωρὶς νὰ προξενήσωσι τί ἐκτὸς ἐφημέρου πυρετοῦ πρὸ τῆς ἐμφανίσεως καὶ ἐτέρου ἐξίσου μικροτάτου κατὰ τὴν περίοδον τῆς πύωσεως. Ὅλα ταῦτα τὰ νήπια ἐβάλλομεν ἐπανειλημμένως ὑπὸ διαφόρους περιστάσεις εἰς ἄμεσον σχέσιν μὲ ἄλλα ἀπὸ Εὐλογίας νοσοῦντα, ἀλλ' οὐδὲν ἐκρούσθη· προσέτι βάλλοντες ταῦτα πλησίον τῶν ἐξ ἀνεμοουλογιῶν πασχόντων, εἶδομεν ὅτι τινὰ ἐκ τῶν διὰ τῆς δαμαλίδος ἐνοφθαλμισθέντων μετέβαλον τὸ μόλυσμα αὐτῶν καὶ ὑπέκυψαν εἰς τὰ ἀποτελέσματα του, ἐξεναντίας δὲ κἀνὲν τῶν ἄλλων δὲν μετέλαβε τὸ παραμικρόν. Δὲν γνωρίζομεν ἐὰν τὰ πειράματα ταῦτα ἐπράχθησαν μέχρι τοῦδε ἀπὸ ἄλλους, γνωρίζομεν ὅμως ὅτι ἡμεῖς ἀνεκαλύψαμεν αὐτὰ, τὰ ὁποῖα προτρέπομεν τοὺς φιλανθρώπους Ἰατροὺς νὰ ἐπαναλάβωσι καὶ ἐπεκτείνωσιν ἐπὶ καλῶ τῆς ἀναξιοπαθούσης ἀνθρωπότητος.

Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ εἰπώμεν ἐλευθέρως καὶ ἡμεῖς μεθ' ὅλων τῶν Ἰατρῶν ὅτι ὁ διὰ τῆς δαμαλίδος ἐνοφθαλμισμὸς εἶναι τὸ μόνον μέσον διὰ νὰ ἀποφυλάξῃ τις τὰ τέκνα του ἀπὸ τοῦ μόλυσμα τῶν Εὐλογιῶν. Ἀνάγκη λοιπὸν κατεπίγουσα οἱ γονεῖς νὰ φροντίζωσιν ὥστε τὰ τέκνα των νὰ ἐνοφθαλμίζωνται τὸν τρίτον μῆνα μετὰ τὴν γέννησίν των ἀπὸ Ἰατροῦς, καὶ, διὰ νὰ γνωρίζωσιν ἂν ὁ ἐνοφθαλμισμὸς καλῶς ἐτελέσθη διὰ τῆς ἀληθοῦς δαμαλίδος, καὶ νὰ μένωσιν ἴσχυ-

χοι, ἐκθέτομεν ἐνταῦθα ἐν συνόψει τὰ διάφορα φαινόμενα δι' ὧν δύναται τις νὰ διακρίνῃ τὴν ἀληθῆ ἀπὸ τὴν ψευδῆ δαμαλίδα.

Ἀφοῦ ὁ Ἰατρὸς διὰ τῆς ἀληθοῦς δαμαλίδος ἐνοφθαλμίσῃ ἐν νήπιον, τέσσαρες ἢ πέντε ἡμέραι παρέρχονται καὶ κἀνὲν φαινόμενον δὲν παρατηρεῖται ἐπὶ τῶν πληγῶν τοῦ ἐνοφθαλμισμού (μπολίου). Μετὰ τὴν παρέλευσιν αὐτῶν ἐμφανίζεται κοκκινάδα τις μὲ μικρὰν ἐξόγκωσιν, αἵτινες ἀμφότεραι αὐξάνουσι μέχρι τῆς ἕκτης ἡμέρας. Τὴν δ' ἐβδόμην ἡμέραν ἡ κοκκινάδα καὶ ἡ ἐξόγκωσις αὐξάνουσιν ἐπὶ μᾶλλον, καὶ ἐπὶ τῆς τελευταίας ταύτης ἀναπτύσσεται μικρὸν ἐξάνθημα μαργαριταρίνου χρώματος, ἔχον μικρὰν τινὰ πίεσιν ἐπὶ τοῦ κέντρου, γέμον κατὰ τὴν περιφέρειαν ἀπὸ διαφανῆς ὑγρῶν, καὶ περικυκλούμενον ἀπὸ μικρὸν τινὰ ἐρυθροῦν κύκλον. Τὴν ὄγδον ἡμέραν ἡ τοῦ ἐξάνθηματος τούτου βάσις μαλακύνεται, ὁ δὲ ἐρυθροῦς κύκλος αὐξάνει, καὶ συχνάκις ἐξογκοῦται· κάποτε δὲ κατὰ τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἐπισυμβαίνει καὶ μικρὸς τις πυρετός. Τὰ μνησθέντα φαινόμενα αὐξάνουσι περὶ τὴν ἐνάτην καὶ δεκάτην, τὴν δὲ ἐνδεκάτην ἢ κοκκινάδα ἀρχίζει νὰ ἐλαττοῦται, ἡ κεντρικὴ ταπεινωσις τοῦ ἐξάνθηματος ἀρχεται νὰ μαυρίξῃ, τὸ δὲ χρῶμα τοῦ ὅλου ἐξάνθηματος ἀποκαθίσταται ὑποκίτρινον, ἐπειδὴ καὶ τότε περιέχει ὑγρὰν τινὰ ὕλην ὁμοιάζουσαν μὲ τὸ πῦον. Τὴν δεκάτην τρίτην ἡμέραν τὸ ἐξάνθημα ἀρχίζει νὰ ξηραίνεται βαθμηδὸν· ξηραίνόμενον σχηματίζει σκληρὰν τινὰ μελαγχροϊνὴν καὶ ὑπομέλαιναν πλάκα ὀστρακοειδῆ (Κάπαλον) ἣτις πίπτει ἀπὸ τὴν 20 μέχρι τῆς 25 ἡμέρας.

Ἡ ψευδὴς δαμαλὶς ἣτις δὲν προφυλάττει ἀπὸ τὰς Εὐλογίας διακρίνεται ἀπὸ τὴν ἀληθῆ κατὰ τὰ ἐξῆς φαινόμενα. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ἢ τὴν ἐπιούσαν τοῦ ἐνοφθαλμισμού, ἐμφανίζεται κατὰ πρῶτον ἐπὶ τῶν πληγῶν ἐπισθητὴ φαγοῦρα (démangeaison) συνωδευμένη ἀπὸ σκληρότητα μᾶλλον ἢ ἥττον ἐκτεταμένην καὶ κεκαλυμμένην ἀπὸ κοκκινάδα τινὰ ἄχρουν, καὶ ὡς ἐκ σειρῶν συντεθειμέ-

νην. Ἀπὸ τὴν δευτέραν μέχρι τῆς πέμπτης ἡμέρας ἀναπτύσσεται ἐπὶ τοῦ ἰδίου μέρους ἐξάνθημα ἀτάκτου σχήματος, τὸ ὁποῖον ὑφούται μὲ ἀκμήν, καὶ περιέχει ὑγρὸν ὑποκίτρινον, τὸ ὁποῖον ξηραίνόμενον ὁμοιάζει μὲ τὸ ἀραβικὸν κόμμι.

Ἐκ τῶν φαινομένων τούτων δύναται κάλλιστα οἱ γονεῖς νὰ διακρίνωσιν ἐὰν τὰ τέκνα των ἐνοφθαλμίσθησαν μὲ τὴν ἀληθῆ δαμαλίδα ἢ ὄχι.

Πολλοὶ Ἴατροὶ συμβουλεύουσι νὰ ἐπαναλαμβάνεται ὁ ἐνοφθαλμισμὸς κατὰ πᾶσαν ἑπταετίαν ἢ δεκαετίαν. Πολλοὶ ἄλλοι νομίζουσι περιττὴν τὴν τοιαύτην ἐπανάληψιν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ φροντίς τοῦ ἐνοφθαλμισμοῦ εἶναι μικρά, νομίζομεν ὅτι ἡ τοιαύτη ἐπανάληψις δὲν ἤθελεν εἶσθαι κακὸν, μολοντί ἀμφιβάλλομεν ἐὰν ἐπιτύχη εἰς ὅλους τοὺς ἅπαξ ἐνοφθαλμισθέντας.

Τοὺς ὀλίγους τούτους λόγους μας παρακαλοῦντες τὸ Δημοσίον νὰ παραδεχθῆ εὐμενῶς, εὐχόμεθα νὰ δώσωσι νύξιν εἰς ἄλλους. Συναδελφοὺς μας διὰ νὰ εἴπωσι τὰ ὅσα ἡ μεγαλητέρα παιδεία καὶ ἡ πλέον πολυχρόνιος πείρα τοῦ ἐδίδαξε.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

ΠΑΡΑΠΟΝΟΝ ΤΟΥ ΑΠΟΘΝΗΣΚΟΝΤΟΣ ΕΝΙΑΥΤΟΥ.

Δεῦτε νὰ ἐπισκεφθῶμεν διὰ τελευταίαν πλέον φορὰν σεβάσμιον καὶ λευκογένειον φίλον μας. Ἰδατέ τον πῶς ὁ ἄθλιος κατακέεται ἐπὶ κλίνης καταμαραμμένων φύλλων, περιτετυλιγμένος μὲ τὴν μηλωτὴν του. — Τὰ μέλη του ἀπέκαμαν καὶ ἀπηύθησαν πλέον. Ἡ φωνὴ του ἐβραγχνίσασεν. Οἱ σφυγμοὶ του πάλλουσιν ἀδυνάτως, καὶ ἡ ἀναπνοὴ του διεκόπη σχεδόν. Ὅσοι πρὸ μικροῦ ἴδατε τὸν Χιλιόκτακτοσισαρανταένα ἀνδρῶν καὶ ἔχοντα ἐπὶ τῆς

ὄψεως δια τὰ θέλητρα τῆς νεότητος, ἔλθετε νὰ τὸν θεωρήσῃτε τῶρα πνέοντα τὰ λείψια, καὶ νὰ ἀκούσητε καὶ τοὺς τελευταίους του λόγους, καὶ ὀλίγα τινὰ ἰδιαιτέρα πειστικὰ τῆς ζωῆς του. Ἡ ὑπαρξίς του διαρκεῖ πλέον ὀλίγας τινὰς ἡμέρας, καθ' ἃς καὶ ἀντιπροσωπεύεται ἀπὸ τὸν ὑστερότοκον υἱὸν τοῦ Δεκέμβριον, τὸν μόνον ὅστις ἐπέζησεν ἀπὸ τοῦς δώδεκα ὠραίους υἱούς του, καὶ ὅστις, κατὰ δυστυχίαν, καὶ αὐτὸς θέλει συναποθάνει μὲ τὸν πατέρα του. — Ἰδοὺ οἱ ὑστερινοὶ λόγοι του οἷτινες ἐξέρχονται ἀπὸ τὰ ὠχρὰ καὶ μαραμμένα χεῖλη του. Ἴσως φανῶσιν εἰς τινὰς ξεμωραμένοι, ἀλλ' ἄς ὑπομείνωσι τοῦλάχιστον διὰ τελευταίαν φορὰν νὰ τοὺς ἀκούσωσι πλέον.

“Εἶμαι”, λέγει, “υἱὸς γέροντος πατρὸς καλουμένου Χρόνου, καὶ ὁ ἔσχατος πολυπληθεστάτης οἰκογενείας· διότι ὁ ἄθλιος πατήρ μου ἐγέννησεν ἑπτὰ χιλιάδας τριακόσια τεσσαράκοντα ἑνέα τέκνα μὲ ἐμὲ, καὶ εἶχε τὴν δυστυχίαν νὰ ἴδῃ ἕκαστον ἀποθνήσκον ἀμέσως εἰς τὴν γέννησιν τοῦ ἄλλου. Νομίζουσι τινὲς ὅτι καὶ ὁ θάνατος αὐτοῦ ἀκόμη πλησιάζει, ὅστις θέλει εἶσθαι συνωδευμένος καὶ μὲ τὴν φθορὰν τοῦ κόσμου· ἀλλὰ τίς γνωρίζει τὰ κρυπτά τῆς Θεῆας Προνοίας, ἥτις καὶ τὴν γέννησιν καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐναποταμίευσεν εἰς ἑαυτήν; Οὐχ ὑμέτερον ἔστι γνῶναι χρόνους ἢ καιρούς.

“Ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ, φθάσας ἤδη εἰς τὸ πέρασ τοῦ μικροῦ βίου μου, δι' ἄλλο δὲν λυπούμαι τοσοῦτον, εἰμὴ διότι ὑπῆρξα κατ' ἀρχὰς πολλὰ εὐκολόπιστος. Καὶ δὲν εἶχον διόλου ἄδικον. Εἰς τὰς νεανικὰς μου ἡμέρας οὐδὲν ἕτερον ἀπήλαυσα παρά τῶν ἀνθρώπων, εἰμὴ κολακείας καὶ ὑποσχέσεις. Ἦκουον ὅτι ὅλοι ἐν γένει μετενόουν διότι ἐκακομεταχειρίσθησαν τὸν πτωχὸν συναδελφόν μου καὶ προκάτοχόν μου, καὶ, προτοῦ ἀκόμη νὰ γεννηθῶ ἤρχισαν νὰ τὸ ἐξομολογῶνται καὶ νὰ διακηρύττωσιν ὅτι ἤθελον φερθῆν καλύτερα εἰς ἐμὲ. Ὅλοι συνεχαίροντο, πῆχριστοῦντο μεγάλως διὰ τὴν γέννησίν μου. Ἡ πρώτη ἡμέρα μου ἦτον ἡμέρα χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως

δί αυτούς. Ἐλαμπον τὰ πρόσωπα ὄλων. Ἐλπίδες καὶ προσδοκίαι ἐγεννήθησαν με ἐμέ. Με φιλοδωρήματα, με ἐπισκέψεις καὶ με μουσικὰ ὄργανα ὑπεδέχθησαν πανταχοῦ τὴν ἐμφάνισίν μου. Ἴὸ ὄνομά μου ἀντήχει μετ' εὐφημιῶν καὶ κρότων. Ἄλλὰ, πιστεύσατέ με, εἰς τὰ ἐξωτερικὰ ταῦτα τῆς χαρᾶς φαινόμενα δὲν ἔδοσα τὸσαύτην προσοχὴν, ὅσον ἀνεπτερώθη ἡ φαντασία μου ἀπὸ τὰς ὁπίστας ἀτομικῶς μοι ἔδιδον κατ' ἰδίαν ἐπιβεβαιότητος, καὶ ἀπὸ τὰ συχνὰ ταξίματα, τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὰς μετανοίας ἐν γένει ὄλων, καὶ ἐκαλοτύχιζον ἤδη ἑμαυτὸν, διὰτι ἐβλεπον τοσοῦτον πληθὸς ἀφωσιωμένον εἰς ἐμέ καὶ αἰσθανόμενον τὴν ἀξίαν μου. Με τοιαύτας φαντασίας, ἤρχισα νὰ διατρέχω, πλήρης χαρᾶς, τὸ στάδιόν μου, καὶ νὰ διαχύνω τὰ δῶρά μου. Ἄλλὰ μόλις εἰς τὸ ὕψος τοῦτο τῆς εὐτυχίας μου ἀνέβην, καὶ ἀμέσως ἐνόησα ὅτι ἤθελα πέσειν κατὰ κεφαλῆς. Καὶ εἰς τὴν νεαράν μου ἀκόμη ἡλικίαν ὑπωφιαζόμεν ὅτι αἱ ὑποσχέσεις καὶ τὰ ταξίματα τῶν ἀνθρώπων ἦσαν κοῦφα καὶ μέχρι λόγου μόνον. ἤρχισα τῶντι νὰ παρατηρῶ μετὰ λύπης ὅτι μολονότι ὠμίλουν περὶ ἐμοῦ ἀκόμη μετὰ τὸσαύτης ἀφοσιώσεως, μ' ὄλον τοῦτο τὰ ἀτομικὰ μου δῶρα κατεφρονούντο καὶ παρεβλέποντο. Πολλὰς πολυτίμους στιγμὰς μου εἶδον ἀπορρίπτομένας μετὰ μεγάλης καταφρονήσεως. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἤρχισαν νὰ με βαρύνωνται πλέον. Τελευταῖον ὅσα εὐφημίας μοι ἀπέδιδον εἰς τὴν γέννησίν μου, μοι τὰς ἔτρεψαν ἔπειτα εἰς ὕβρεις, καὶ ὡσὰν νὰ τοὺς ἔπταια ἐγὼ δι' ὅσα ἡ ἀσυλλογισία καὶ ἀδιαφορία τῶν τοὺς ἐπέφερε κακὰ, ἤρχισαν νὰ φωνάζουσιν ὅτι ἀθλιέστερος ἐμοῦ ἐνιαυτὸς εἰς τὸν κόσμον δὲν ὑπῆρξεν, (ὡς εἶπαν κατὰ συνήθειαν καὶ διὰ τοὺς προκατόχους μου), καὶ ἔρριψαν ἤδη ὅλα τῶν τὰ θάρρη εἰς τὸν μέλλοντα νὰ με διαδεχθῆ ἀδελφόν μου. Ἴδου ἐτοιμάζουσιν ἤδη λιβανωτὸν διὰ τὴν ὑποδοχὴν αὐτοῦ, καὶ ἐμέ δὲν βλέπουσι πότε νὰ με ἀποπέμψωσιν ἀπ' ἐμπρός των."

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Γέρον Ἐνιαυτὸς ἔλαβε τὸ εἰς τὰ πλάγια του κείμενον ὄγκωδέστατον κατάστιχόν του, καὶ ἤρχι-

σε νὰ τὸ ἐκφυλλίξῃ με ἑλιβερόν ὄμμα. Ἐφύλαττεν εἰς αὐτὸ ἀκριβῆ περιγραφὴν τῶν στιγμῶν, τῶν λεπτῶν, τῶν ὠρῶν, τῶν ἐβδομάδων καὶ τῶν μηνῶν, καὶ εἶχεν ἀνεωγμένους μερίδας δι' ὅλα ἐν γένει καὶ κοινῶς καὶ κατ' ἰδίαν. — Ὀλοκλήρους σελίδας ἤθελαμεν γεμίσειν ἂν ἐπεχειρίζομεθα ἐν μόνον φύλλον αὐτοῦ ν' ἀντιγράψωμεν. Ἡθέλαμεν μόνον συστήσειν εἰς τοὺς ἀναγνωστὰς μας ν' ἀναπολήσωσι διὰ μίαν στιγμὴν ποῖα ὑπῆρξεν ἡ διαγωγὴ τῶν ὡς πρὸς τὸν ἤδη ψυχοῤῥαγοῦντα φίλον των. — Ἀναθεωρῶν οὕτως ὁ γέρον τὰ πρακτικὰ τρόπον τινὰ, τῆς ζωῆς του ἦλθε καὶ εἰς τὸ μέρος ἐνθα εἶχε τὴν πόλιν μας καταγεγραμμένην. "Φεῦ, ἀνέκραξεν ὑψηλοφάνως, Σμύρνη, ὁ ὀφθαλμὸς τῆς Ἀσίας, ἡ καλλίστη ἀπασῶν, τὸ καλλίφωνον δάσος, τίς ἠδύνατο νὰ ἐλπίσῃ ὅτι ἤθελες καταστήσει τώρα εἰς τοιαύτην θέσιν; Μεγαλόπολις Σμύρνη, πῶς ὑπέμεινες ὥστε αἱ Κυθωνίαι, ἡ Μιτυλήνη, ἡ Χίος, καὶ ἄλλαι μικραὶ καὶ ἀσήμαντοι πόλεις νὰ φανῶσι σχεδὸν ὡς ἔχουσαι πρὸς τὴν παιδείαν πλειοτέραν παρὰ σέ ἔφεσιν καθ' ὄλην τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς μου; Καὶ εἰς ποῖαν ἄλλην πόλιν ἔδειξα τὸσαύτην εὐνοίαν παρὰ εἰς σέ; Καὶ τί ἄλλο ἐσύστησα πλειότερον παρὰ τὴν παιδείαν καθ' ὄλην τὴν ζωὴν μου; Πλὴν ἀντὶ ν' ἀγανακτῶ τώρα, συμπάσχω ἐξ ἐναντίας. Ἄλλ' ἐγὼ — ἰδοὺ ὀλίγαι ἡμέραι καὶ παρέρχομαι πλέον, ἀλλὰ ... Τὰ δάκρυα καὶ οἱ ἀναστεναγμοὶ διέκοψαν τὸν σεβάσμιον γέροντα. — Στρέψας δὲ παρακατιῶν τὸ ὄμμα " Ἴδὲ, εἶπεν, ἰδὲ Σμύρνη! γύρισον ὀλίγον τὰ βλέμματά σου εἰς τὰς θυγατέρας σου, καὶ θωῶρησον ἂν ἡ πρὸς τὴν παιδείαν διαγωγὴ τῶν ἦναι ἀξία τοῦ αἰωνοῦ των. — Ἀπαρνούμεναι τὸ μητρικόν σου γάλα, καὶ ἀφίνουσαι τὴν πάτριόν των γλῶσσαν καὶ τὰ ἔθιμα, καταγίνονται νὰ ψιττακίζωσι μόνον ὀλίγας τινὰς Εὐρωπαϊκάς λέξεις, καὶ νὰ θέλγωνται εἰς τὴν ἀπομίμησιν παντὸς ξένου συντείνοντος εἰς τὸν πρὸς ὃν ἀποβλέπουσιν ὄρον τὴν Πολυτέλειαν. Πικρὰ δάκρυα ἐπέριχυσαν τὸν ψυχοῤῥαγοῦντα φίλον μας καὶ ἐκάλυψε μετὰ τὰς δύο χεῖράς του τὸ πρόσωπόν του. Ἐγὼ — ἐξέπλήρωσα ἀκριβῶς τὸ χρέος μου,

ἐπρόσθεσε τελευταῖον ὁ γέρον, κλείσας τὸ κατάστιχόν του, καὶ ἔχω ἐλευθέραν τὴν συνείδησίν μου. "Ὅσοι μετανοοῦσιν ὅτι μὲ κατεχράσθησαν, ἔχουσιν ἀκόμη καιρὸν νὰ μὲ ἐξιλεώσωσιν, ἄλλως ἂς συλλογισθῶσι πόσον θέλουσι τὸ μετανοήσει.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ σεβάσμιος γέρον, ἐξέτεινε τὰς χεῖράς του εἰς ὄλους τοὺς περιεστῶτας, καὶ ἐπευχηθεὶς εὐτυχέστερον καὶ εὐδαιμονέστερον εἰς αὐτοὺς τὸν νέον συναδελφόν του, ἐτοιμάσθη νὰ παραδώσῃ τὸ πνευμά του μετὰ τοῦ ἀγαπητοῦ του υἱοῦ Δεκεμβροῦ! — Ὑπάγει καὶ ὁ Χιλιοκτακοσιοσαρανταένας!!!

ΤΟ ΥΓΡΟΝ ΤΟΥ ΛΩΡΑΝΣ.

Τὸ ὑγρὸν τοῦ Λωράνς εἶναι μία τῶν ὠφελιμωτέρων ἐφευρέσεων ὅσαι ἐσχάτως ἐγίναν εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἡ ἰδιότης τοῦ ὑγροῦ εἶναι αὕτη. Ἀφοῦ βραχῆ ὁποιοῦνδήποτε ὕφασμα, ἢ πανίον ἢ τσόχα εἰς αὐτὸ, καὶ περάσῃ ὁ ἀναγκαῖος καιρὸς διὰ τὸ στέγνωμα, γίνονται τοσοῦτον ἀδιαπέραστα ἀπὸ τὸ ὕδωρ, ὥστε πλυνόμενα μὲ σαπῶνιον καὶ μὲ ζεστὸν ἢ κρύον ὕδωρ, ἀμέσως, ὅταν στεγνώσωσιν, ἀναλαμβάνουσι τὸ ἀδιαπέραστον τοῦτο, καὶ δὲν τὸ χάνουσι μηδ' ὅταν ἦναι κομματιασμένα. Εἶναι παράδοξον τῶντι νὰ βλέπῃ τις λεπτότατον μεταξωτὸν χειρόμακτρον π. χ. νὰ διακρατῆ πολλὴν ὥραν μεγάλην ποσότητα ὕδατος, χωρὶς διόλου νὰ διαπερᾶ ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους, καὶ εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι τὰ βρεχόμενα διὰ τοῦ ὑγροῦ τούτου δὲν χάνουσι διόλου τὴν φυσικὴν αὐτῶν λαμπρότητα, ἀλλὰ διαμένουσιν ὡς καὶ πρότερον. Εἶναι δὲ τὸ ὑγρὸν τοῦτο καὶ πολλὰ ὀλιγοδάπανον, ὥστε μ' ὀλίγην τιμὴν δύνανται νὰ γίνωσιν ἀδιαπέραστα τὰ φορέματα ὀλοκλήρου τάγματος. — Ὁ Λωράνς ἐτιμήθη μεγάλως εἰς τὴν Γαλλίαν διὰ τὴν ἐφεύρεσίν του ταύτην.

☞ Εμποδιοθέντες (διὰ τὴν ἀφθονίαν τῆς ὕλης) νὰ ἀναφέρωμεν εἰς τὸ παρὸν φυλλάδιον καὶ τὰ ἀναφανέντα (κατὰ τὸ ἤδη λῆγον ἔτος) βιβλία εἰς τὴν πόλιν μας, τὸ ἀναβάλλομεν εἰς τὰ ἀκόλουθα.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ. Σελ. 82. Στίχ. 12. ἀντὶ Τίγριδος γράφ. Τίγρητος. — Σελ. 95. Στίχ. 8. ἰσαλειπτέον τὸ εἰς.